

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1947.

Första kammaren.

Nr 25.

Lördagen den 31 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 förmiddagen.

Herr statsrådet *Zetterberg* avlämnade

dels Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 301, angående statsverkets övertagande av vissa städers förpliktelser beträffande innehavare av befattningar, vilka vid upphörande av rådhusrätterna i samma städer komma att indragas m. m.; och

nr 306, med förslag till lag om särskilda förmåner för vissa internationella organisationer, m. m.;

dels ock Kungl. Maj:ts skrivelse nr 302, med tillkännagivande att ett i statsverkspropositionen under kapitalinvesteringar bebådadt förslag angående anslag till ny fångvårdsanstalt icke kommer att föreläggas riksdagen.

Upplästes två till kammaren inkomna protokoll, så lydande:

År 1947 den 30 maj sammanträdde kamrarnas valmän för att jämlikt §§ 71 och 73 riksdagsordningen utse dels riksdagens fullmäktige i riksbanken ej mindre för valperioden 1947—1950 efter herrar J. E. Björnsson och D. E. Hall, vilka voro i tur att avgå, än även för återstående delen av valperioden 1946—1949 efter herr A. I. Anderson, som av sagt sig, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank; och befunnos efter valens slut hava blivit utsedda till

fullmäktige

för valperioden 1947—1950:

herr Björnsson, Johan Edvard, ledamot av riksdagens första kammare med 31 röster,

» Hall, David Emanuel, ledamot av riksdagens andra kammare » 31 » ,

för återstående delen av valperioden 1946—1949:

herr Hagberg, Erik Rudolf, ledamot av riksdagens andra kammare » 30 » ;

suppleanter

för tiden från valet, till dess nytt val under år 1948 försiggått:

herr Bergvall, John Helmer, ledamot av riksdagens första kammare med 30 röster,

» Andersson, Olof, ledamot av riksdagens andra kammare » 28 » .

» Sundén, Otto Ragnar, direktör » 29 » ,

A. J. Bärj.

John Gustavson.

Oscar Carlström.

Gust. Svedman.

År 1947 den 30 maj sammanträdde kamrarnas valmän för att jämlikt §§ 71 och 73 riksdagsordningen utse dels riksdagens fullmäktige i riksgäldskontoret

för valperioden 1947—1950 efter herrar A. A. Lindqvist och J. E. Andersson, vilka voro i tur att avgå, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda kontor; och befunnos efter valens slut hava blivit utsedda till

fullmäktige

för valperioden 1947—1950:

herr Lindqvist, Axel Albert, ledamot av riksdagens andra kammare	med 29 röster,
» Andersson, John Elon, ledamot av riksdagens första kammare	» 29 » ;

suppleanter

för tiden från valet, till dess nytt val under år 1948 försiggått:

herr Falla, Gunnar, ledamot av riksdagens andra kam- mare	med 29 röster,
» Svensson, Gustav Hjalmar, ledamot av riksdagens andra kammare	» 28 » ,
» Nilsson, Gustaf Valdemar, ledamot av riksdagens andra kammare	» 27 » .

A. J. Bärq.

John Gustavson.

Oscar Carlström.

Gust. Svedman.

På framställning av herr talmannen beslöts att de nu upplästa protokollen skulle läggas till handlingarna ävensom att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om dessa val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag dels till förordnanden för de valda, dels ock till skrivelser till Konungen med anmälan om de förrättade valen.

Herr statsrådet *Wigfors* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 307, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 270, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade pensionsbestämmelser för heltidsanställda hemvårdarinnor inom den statsunderstödda sociala hemhjälpverksamheten.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 300, angående grunderna för höjning under budgetåret 1947/48 av löner utgående enligt statens löneplansförordning m. m.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet den av herr *Bärq, Johan*, och herr *Akerberg* väckta motionen, nr 328, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den av herr *Wehtje* m. fl. väckta motionen, nr 329, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslog till universitetet och den medicinska undervisningen m. m.

Vid förnyad föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner och skrivelse nr 301, 302, 306 och 307.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 330, av herr *Andersson, Elon*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande;

nr 331, av herr *Eriksson, Einar*, och herr *Thun*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande;

nr 332, av herr *Hesselbom* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande;

nr 333, av herr *Bergquist* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till domstolarna m. m.;

nr 334, av herrarna *Schlyter* och *Bergquist*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till domstolarna m. m.; samt

nr 335, av herr *Wehtje* och herr *Elofsson, Gustaf*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universiteten och den medicinska undervisningen m. m.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 144, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1947/48 till uppförande av byggnader för institutet för konserveringsforskning;

nr 145, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1947/48 till lotsverkets båtlånefond;

nr 146, i anledning av väckta motioner om anslag till anordnande av en fritidsgård vid Göta ingenjörkår i Eksjö;

nr 147, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förbättrad lönestatistik;

nr 148, i anledning av väckta motioner om anslag för budgetåret 1947/48 till fortbildningskurs för läkare vid det rättspsykiatriska undersökningsväsendet;

nr 149, i anledning av väckta motioner om bidrag till hälsovårdsförbund, som har hälsovårdskonulent;

nr 150, i anledning av väckt motion angående understöd till kommuner för uppförande eller inredande av lokaler för sjuk-, hälso- och socialvården på landsbygden;

nr 151, i anledning av väckt motion om inrättande av särskild lönedomstol;

nr 152, i anledning av väckt motion om ersättning till tandläkaren Sigvald Nylén för förluster på grund av sjukdomsfall under tjänstgöring såsom tandläkare vid flyktingläger;

nr 153, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande bestämmelser angående värnpliktslån;

nr 154, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag under fjärde huvudtiteln m. m.;

nr 155, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till statens hantverksinstitut;

nr 156, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för främjande av det fria och frivilliga folkbildningsarbetet m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till skolöverstyrelsen jämte i ämnet väckta motioner;

nr 158, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1947/48 under V a huvudtiteln till brandväsendet jämte i ämnet väckt motion;

nr 159, i anledning av väckt motion om förbättrade löneförmåner åt föreståndarna vid landsortens poststationer m. m.;

första lagutskottets utlåtande nr 39, i anledning av väckta motioner om utfärdande av vissa föreskrifter att av länsstyrelserna beaktas vid fastställande av brandordningar och om ändring av viss bestämmelse i normalbrandordningen för landskommuner;

andra lagutskottets utlåtande nr 34, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om virkesmätning, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, dels ock i ämnet väckta motioner; samt

jordbruksutskottets utlåtande nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om virkesmätning, m. m., såvitt angår anslagsfrågor; ävensom

första kammarens andra tillfälliga utskotts memorial och utlåtande:

nr 10, angående remitterande till annat utskott av motion om effektivisering och skärpning av den statliga priskontrollen m. m.; samt

nr 11, i anledning av väckt motion om utnyttjande i den statliga förvaltningen av från statstjänst pensionerade befattningshavare.

Herr statsrådet *Wigfors*s avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 305, angående hyresavdrag för folk- och småskollärarnas tjänstebostäder.

Den kungl. propositionen föredrogs och blev därvid bordlagd.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.15 förmiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 3 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

Justerades protokollen för den 27, 28 och 30 nästlidne maj.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 198, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 199, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av fortifikations- och byggnadsförvaltningen inom försvaret m. m.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 277, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation; och

nr 278, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 30 juni 1943 (nr 570) om anställande av distriktsbarnmorskor m. m.

Anmälades första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 279, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse m. m.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i utlåtande nr 38 bifölles även av andra kammaren.

Efter föredragning av ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 435, med delgivning av nämnda kammares beslut över dess andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 8, över motioner angående startande av statlig elektrisk storindustri och angående utbyggnad av den elektriska industriens kapacitet och brytande av privatmonopolen och priskartellerna, m. m., beslöt första kammaren hänvisa detta ärende till sitt andra tillfälliga utskott.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 301, angående statsverkets övertagande av vissa städers förpliktelser beträffande innehavare av befattningar, vilka vid upphörande av rådhusrätterna i samma städer komma att indragas m. m.

Efter föredragning av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 302, med tillkännagivande att ett i statsverkspropositionen under kapitalinvesteringar bebådadt förslag angående anslag till ny fångvårdsanstalt icke kommer att föreläggas riksdagen, beslöts att denna skrivelsens innehåll skulle meddelas statsutskottet och skrivelsen läggas till handlingarna.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 305, angående hyresavdrag för folk- och småskollärarnas tjänstebostäder.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 306, med förslag till lag om särskilda förmåner för vissa internationella organisationer, m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 307, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet nedannämnda motioner:
nr 330, av herr *Andersson, Elon*, m. fl.,
nr 331, av herr *Eriksson, Einar*, och herr *Thun*, samt
nr 332, av herr *Hesselbom* m. fl.,
alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannaupdragets fullgörande.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:
nr 333, av herr *Bergquist* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till domstolarna m. m.;
nr 334, av herrar *Schlyter* och *Bergquist*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till domstolarna m. m.; samt
nr 335, av herr *Wehtje* och herr *Elofsson, Gustaf*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universiteten och den medicinska undervisningen m. m.

Föredrogs och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 144—159, första lagutskottets utlåtande nr 39, andra lagutskottets utlåtande nr 34, jordbruksutskottets utlåtande nr 42 samt första kammarens andra tillfälliga utskotts memorial nr 10 och utlåtande nr 11.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:
nr 336, av herr *Ström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universiteten och den medicinska undervisningen m. m.;
nr 337, av herr *Ström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universiteten och den medicinska undervisningen m. m.;
nr 338, av fru *Sjöström-Bengtsson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet m. m.;

nr 339, av herr *Nerman* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till statens löneplansförordning m. m.;

nr 340, av herrar *Aman* och *Wagnsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av vissa tjänste- och familjepensioner m. m.;

nr 341, av herr *Hage*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av vissa tjänste- och familjepensioner m. m.; samt

nr 342, av herr *Hage*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.06 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Onsdagen den 4 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 11 förmiddagen.

Jämlikt § 20 av kammarens ordningsstadga hade herr *Franzon* till herr statsrådet *Ericsson* framställt en så lydande fråga:

»Är det statsrådets mening att den kommitté, som i år på statsrådets föredragning tillsatts för utredning om näringslivets lokalisering, även skall behandla de problem, som upptagits i motionerna I:78 och II:135 till 1945 års riksdag och varom riksdagen i skrivelse nr 536 begärt utredning?»

Ang. begärd utredning om näringsförhållandena i Sverige m. m.

Herr statsrådet *Ericsson*, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara nämnda fråga, erhöll ordet och anförde: Herr talman! Ledamoten av riksdagens första kammare herr *Franzon* har till mig ställt frågan huruvida den kommitté som i år tillsatts för utredning om näringslivets lokalisering även skall behandla de problem som upptagits i motionerna I:78 och II:135 till 1945 års riksdag och varom riksdagen i skrivelse nr 536 begärt utredning. I motionerna i fråga har lämnats en redogörelse för befolknings- och näringsförhållandena i Roslagen ävensom framhållits önskvärdheten av en allmän utredning av de geografisk-ekonomiska betingelserna för dessa förhållanden inom olika delar av landet.

Till svar på den framställda frågan får jag anföra följande. Utredningen angående näringslivets lokalisering har bl. a. till uppgift att inventera nuvarande utredningsverksamhet om näringslivets utveckling i olika landsändar och på olika orter samt föreslå åtgärder för dess samordning och utveckling. Utredningen bör även framlägga förslag hur man skall kunna åstadkomma enhetliga åtgärder från statliga myndigheters sida i lokaliseringsfrågor. Frågan om näringslivets lämpliga lokalisering kan icke lösas enbart genom en till viss tidsperiod begränsad undersökning av hithörande förhållanden, varför det torde böra förutsättas att man får tillgång till ett särskilt organ som centralt kan överblicka och handhava här ifrågasvarande verksamhet. Utredningen skall vidare undersöka möjligheterna att skapa särskilda länsorgan med uppgift att verka för en förbättring av näringslivets förutsättningar inom de områden där sådana åt-

Ang. begärd utredning om näringsförhållandena i Sverige m. m. (Forts.)
 gärder finnas önskvärda ävensom föreslå hur samverkan skall åstadkommas mellan centrala och lokala lokaliseringorgan. I utredningsdirektiven framhålls att det icke synes vare sig lämpligt eller möjligt att nu genomföra någon stort upplagd inventering och analys av näringslivets lokalisering och samhällsbildningen i olika landsdelar. Detta förklaras av önskemålet att snabbt nå resultat om hur näringslivets lokalisering skall kunna påverkas och hur en sådan verksamhet skall kunna samordnas med samhällsplaneringen i övrigt. Utredningen syftar bl. a. till praktiska åtgärder i avsikt att skapa förutsättningar för ett bättre utnyttjande av arbetskraftstillgångarna i områden med relativt ringa utvecklat näringsliv. Det torde få förutsättas att utredningen kommer att ägna även förhållandena i Roslagen och frågan om vad som kan göras för en utveckling av näringslivet därstädes erforderlig uppmärksamhet.

Herr **Franzon**: Herr talman! Jag ber att till statsrådet få framföra mitt tack för det mycket snabba svaret på den fråga, som jag lämnade in i torsdags föregående vecka. Jag tackar också därför att svaret enligt mitt förmenande är positivt åtminstone på ett par punkter.

Vad som föranledde mig att framträda i denna fråga var, att i ett uttalande till statsrådsprotokollet, när utredningen tillsattes, hänvisade statsrådet till den utredning, som riksdagen begärde 1944 i anledning av motionerna I:106 och II:173. De motioner, som jag har nämnt i min fråga, I:78 och II:135, omnämndes däremot inte. Jag förstår mycket väl, att de mängder av problem, som togs upp i dessa motioner och som utskottet då erinrade om, inte alla kunna tas upp i denna utredning. Men jag tänkte också samtidigt, att då denna riksdag liksom föregående riksdagar redan begärt många utredningar, man skulle kunna samordna utredningsarbetet och slippa sätta till för mycket kommittéer.

Jag anser emellertid, att det är lyckligt att låta det organ, som herr statsrådet nämner, ta upp dessa problem. Jag tror, att man där kan penetrera frågorna bättre och kanske lättare komma till en lösning på längre sikt.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 336, av herr *Ström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universiteten och den medicinska undervisningen m. m.;

nr 337, av herr *Ström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universiteten och den medicinska undervisningen m. m.;

nr 338, av fru *Sjöström-Bengtsson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet m. m.; samt

nr 339, av herr *Nerman* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till statens löneplansförordning m. m.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet nedannämnda motioner:

nr 340, av herrar *Aman* och *Wagnsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av vissa tjänste- och familjepensioner m. m.;

nr 341, av herr *Hage*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av vissa tjänste- och familjepensioner m. m.; samt

nr 342, av herr *Hage*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen m. m.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 144, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1947/48 till uppförande av byggnader för institutet för konserveringsforskning;

nr 145, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1947/48 till lotsverkets båtlånefond; och

nr 146, i anledning av väckta motioner om anslag till anordnande av en fritidsgård vid Göta ingenjörkår i Eksjö.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 147, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förbättrad lönestatistik. *Ang. förbättrad lönestatistik.*

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 225 framlagda förslag hade utskottet i förevarande utlåtande hemställt, att riksdagen måtte be- myndiga Kungl. Maj:t att vidtaga i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 11 april 1947 angivna förberedande åtgärder för förbättring av den officiella lönestatistiken.

Reservation hade avgivits av herrar *Johan Bernhard Johansson* och *Gränebo*, fröken *Andersson* samt herrar *Lundgren*, *Falla*, *Pettersson* i *Dahl*, *Johansson* i *Mysinge* och *Birke*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition.

Herr **Mannerskantz**: Herr talman! Trots att jag inte står med mitt namn under denna reservation, skall jag be att få något motivera reservanternas ståndpunkt. Jag har nämligen i avdelningen deltagit i behandlingen av detta ärende, men blev sedan förhindrad att närvara vid utskottsplenum.

Orsaken till att jag menar, att man inte nu bör sätta i gång med detta nya, är i största allmänhet den, att man bör akta sig för saker, som ta arbetskraft i anspråk i denna ytterst beträngda tid. Den utredning, som har lagt fram ett förslag i denna fråga, har beräknat, att vid utredningens fulla genomförande skulle ungefär 250 människor få sitta och syssla med bearbetningen av materialet, och dessutom skulle ju alla landets arbetsgivare, små och stora, belastas med en extra uppgiftsskyldighet. Nu säger visserligen Kungl. Maj:t i propositionen, att man inte avser att sätta i gång med hela denna apparat omedelbart, utan att man bör göra vissa förberedelser. Emellertid har jag suttit så länge i detta hus, att jag har börjat lära mig hur det går till med saker och ting. Man börjar så vackert, och det låter så oskyldigt, när man säger, att det inte alls är meningen att nu sätta i gång med någon stor apparat. Men när man väl har kommit i gång, så säger man nästa år eller året därpå, att riksdagen ju har gått in för saken och då skall man också fullfölja den. Efter en ganska kort tid äro vi så framme vid en full verksamhet, som sedan heller aldrig brukar stanna inom de gränser man på utredningsstadiet avsåg. En sådan här sak kan alltså rent allmänt antas komma att bli mycket besvärlig i arbetskraftshänseende.

Då frågar man sig: finns det här ett oerhört stort behov, som måste tillgodoses trots svårigheterna? Vid undersökning av den frågan har åtminstone jag kommit till det resultatet, att även om man kan påstå, att en sådan statistik ibland skulle kunna vara till någon viss nytta, så fordras det i varje fall inte ovillkorligen, att denna stora apparat kommer till.

Ang. förbättrad lönestatistik. (Forts.)

Ett av de skäl, som man har anfört för en utvidgad lönestatistik, är att man vid förhandlingar på arbetslivets område skulle kunna ha mycket god ledning av en fullständig nominativ lönestatistik, så att man inte bara visste, hur vissa grupper hade det — detta vet man ju redan — utan också för varje man kunde säga, hur mycket han hade haft i inkomst.

Många av de remissinstanser, som ha yttrat sig, ha fullständigt reducerat betydelsen av denna statistik och uttala att man inte kommer att ha beräknad nytta av den. Jag tror för min del inte heller, att det kommer att spela någon egentlig roll vid avtalsförhandlingar, om denna statistik är så fullständig, som man här anser att den bör vara, eller inte.

Då således denna proposition inte är styrkt och då dess förslag samtidigt skulle belasta hela arbetslivet och kräva ytterligare arbetskraft för materialets bearbetning, tycker jag, att övervägande skäl tala för att man inte räcker fram det lillfinger, som sedan kommer att medföra, att hela handen tas, i synnerhet i detta för vårt land faktiskt beträngda läge.

Denna motivering skulle kunna göras mycket fylligare, men jag tycker, att jag nu sagt det väsentliga. Med hänvisning därtill ber jag att få yrka bifall till reservationen, som innebär avslag på Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Karlsson, Gustaf: Herr talman! Av herr Mannerskantz' yttrande kunde man verkligen få den uppfattningen, att det skulle ske en mycket stor olycka, om propositionen här bifölles och den lönestatistik komme till stånd, som man syftar till så småningom. Men det torde inte vara på det sättet.

Alla, som ha haft med underhandlingar att göra aldrig så litet, veta vilket tidsödande moment det alltid inträder vid diskussionen mellan parterna om parternas statistik och de argument som därvid framföras samt vilken irritation detta också medför.

Landsorganisationen gjorde på sin tid framställning till regeringen om att få en förbättrad lönestatistik, en så vitt möjligt objektiv och auktoritativ lönestatistik, som inte behövde föranleda sådana diskussioner som det nu jämt och ständigt blir vid förhandlingsbordet. Socialstyrelsen tillstyrkte en sådan utredning, och den igångsattes, och förslag framlades. Detta förslag är, som herr Mannerskantz här sade, ganska omfattande. Det skulle kanske behövas omkring 250 personer för att hålla apparaten i gång. Men departementschefen säger ju i propositionen, att med hänsyn till rådande förhållanden kan man inte nu sätta i gång med detta i full utsträckning. Han tillägger, att hela förslaget kanske tarvar en översyn och en närmare utredning, men att man nu skulle behöva göra vissa förberedande åtgärder i socialstyrelsen, vilka skulle vara till gagn för blivande löneunderhandlingar. Närmast gäller det att ge Kungl. Maj:t fullmakt härtill, och det vill utskottsmajoriteten. Men utskottets majoritet uttalar också, att försiktighet bör iakttagas, när detta arbete skall utformas, och utskottet rekommenderar på tredje avdelningens förslag den linje i arbetet, som statistiska centralbyrån har dragit upp. Man anser där, att man kan gå betydligt enklare fram än vad de sakkunniga förordat. Därför har man redan nu velat säga ifrån, att man kanske inte behöver ge sig in på ett så vidlyftigt arbete, som de sakkunniga hade tänkt sig.

Nu gäller det som sagt en fullmakt till de förberedande åtgärderna. Då syftet är att här få bort ett irritationsmoment hos parterna vid löneförhandlingar, torde det inte finnas några skäl att reflektera på reservanternas förslag, utan man bör följa utskottets förslag, till vilket jag sålunda yrkar bifall.

Häri instämde herr *Boman*.

Ang. förbättrad lönestatistik. (Forts.)

Herr **Bergquist**: Herr talman! I egenskap av ordförande i den sakkunnigutredning, som lagt fram förslaget om förbättrad lönestatistik, får jag väl anse, att jag i viss mån sitter på de anklagades bänk. Såväl statsutskottets majoritet som ännu mer dess minoritet har ansett, att de sakkunniga gått alltför långt, då de framlagt förslag om en väsentlig utökning av vår lönestatistik.

Meningarna inom den kommitté som arbetade med detta ärende, voro ju också delade. På arbetarsidan och bland de opartiska ledamöterna hyste man inte någon tvekan om att en väsentlig förbättring av vår lönestatistik borde genomföras, om den något så när skall motsvara de krav, som man nu för tiden har att ställa på en sådan statistik. På arbetsgivarsidan i kommittén ansåg man däremot, att det inte fanns anledning att lägga ned några större kostnader på en förbättring av statistiken.

Syftet med den utredning, som vi hade att verkställa enligt direktiv av finansministern, var att undersöka, vad man kunde göra för att effektivisera den nuvarande lönestatistiken, och samtidigt naturligtvis se till att en effektivisering av lönestatistiken kunde ske för något så när rimliga kostnader. Det rådde nog inte någon tvekan inom kommittén om att vår nuvarande lönestatistik är ganska otillfredsställande. För vissa stora arbetstagargrupper är den helt enkelt undermålig. För skogsarbetare, lantarbetare, sjömän, hembiträden o. s. v. ha vi praktiskt taget inte någon som helst modern lönestatistik, och i fråga om andra stora arbetstagargrupper är den som sagt mycket bristfällig. Vi kommo inom kommittén till den uppfattningen, att det skulle vara önskvärt att åstadkomma en förbättring och att det gällde att få lönestatistiken så utarbetad, att den kunde tjäna det dubbla syfte, som en sådan statistik bör tjäna, nämligen dels att vara en vägledning vid handläggning överhuvud taget av ärenden som röra vår allmänna ekonomiska politik, dels att vara ett pålitligt och av alla parter uppskattat underlag vid de avtalsförhandlingar, som jämt och samt pågå.

Syftet var alltså att få till stånd en statistik, som tjänade dessa ändamål. Vi gjorde då upp ett förslag, hur man skulle kunna nå fram till detta mål, och vi beräknade vad det skulle kosta. Jag vill gärna säga, att jag för min del kände mig ganska orolig inför de stora kostnader, som en effektiv lönestatistik skulle draga med sig, och även inför det stora arbete, som det skulle medföra både för dem, som hade att lämna uppgifter till statistiken, nämligen arbetsgivarna, och för de administrativa organ, som sedan skulle bearbeta uppgifterna. Vi prövade därför på ett tidigt stadium, om man skulle kunna nöja sig med en representativ undersökning på detta område, varvid man alltså tog ut en liten grupp av arbetsgivarna efter några metoder och inhämtade uppgifter från dem. De, som voro intresserade av lönestatistikens förbättring och som jag tror representera en viss sakkunskap, gjorde emellertid med energi gällande, att en sådan representativ lönestatistik inte ger vad man önskar att en lönestatistik skall ge. Den ger nämligen inte möjlighet att jämföra löneställningen vid ett företag inom en bransch med löneställningen vid ett annat företag inom samma bransch och inte heller möjlighet att följa de individuella variationer, som dock betyda så mycket då det gäller att förhandla om nya avtal.

Vi kommo därför till det resultatet, att skall man ha en verklig effektiv lönestatistik, måste man nog grunda den på nominativa uppgifter från arbetsgivarna. Sedan blir det en annan fråga, hur långt man därvidlag skall gå, vilka storleksgrupper av arbetsgivare som man skall ta med då det gäller att föreskriva uppgiftsskyldighet.

Vi kände oss nog litet skrämda för det arbete, som skulle komma att åläggas arbetsgivarna, men vi räknade med att om företagen lägga upp en ordent-

Ang. förbättrad lönestatistik. (Forts.)
 lig lönebokföring, som anpassar sig till de krav lönestatistiken ställer på dem, behövde det inte bli så särskilt betungande. Man skulle då direkt ur lönebokföringen kunna hämta de uppgifter, som äro erforderliga, och det skulle kunna gå ganska lätt. Det har ju nu varit nödvändigt för företagarna att lägga om sin lönebokföring med hänsyn till skatten vid källan. Om man kunde bygga på denna nya bokföring, skulle lönebokföringen utan alltför stora svårigheter kunna läggas upp så att den direkt kunde användas för lönestatistiken.

Dessa omständigheter gjorde, att vi ansågo oss i kommittén böra lägga fram ett förslag, där frågeställningen var: hur skola vi ordna lönestatistiken, om vi verkligen vilja nå fram till en modern och fullständig sådan? Finansministern har, då han framlagt sin proposition, ansett sig i varje fall inte för närvarande kunna gå så långt som kommittén gjort i sitt förslag, och jag är inte alls förvånad över detta; jag skulle nog själv vilja rekommendera en viss försiktighet för närvarande, då det gäller denna gren av statistiken. I en tid som den nuvarande, då det är så ont om arbetskraft och man måste se till att det inte utföres något, som inte helt och hållet uppväger de bördor man lägger på vederbörande, bör man gå försiktigt fram. För den skull har jag ansett, att man bör kunna stanna vid det uttalande, som statsutskottets majoritet har gjort och vari man ansluter sig till tanken på en förbättring av lönestatistiken men anser, att man för närvarande inte bör ta steget fullt ut utan avvakta andra tider. Jag antar nämligen, att man får tolka utskottsmajoritetens uttalande på detta sätt.

Jag vill vidare säga, att frågan om en förbättring av lönestatistiken inte enbart är en svensk fråga. Vi ha samarbetat därom med representanter för de nordiska länderna. Det pågår alltsedan socialministerkonferensen i Köpenhamn 1945 en strävan att samordna och likrikta den nordiska lönestatistiken. Givetvis få vi där liksom vid allt nordiskt samarbete ta hänsyn till önskemål från de andra nordiska länderna.

Jag vill också säga, att då man talar om hur skrämmande det skulle vara med den föreslagna uppgiftsskyldigheten, så bör man komma ihåg, att Danmark har gått ungefär så långt som vi ha föreslagit här. Det är visserligen inte statliga myndigheter, som sköta det hela, utan det är den danska arbetsgivareföreningen, men den inforrdar i mycket stor utsträckning nominativa uppgifter från sina medlemmar, och på dessa uppgifter bygges sedan även den officiella statistiken.

Jag tror alltså, herr talman, att det är av värde, att vi så småningom kunna få fram en lönestatistik, som motsvarar helt andra fordringar än man kan ställa på den nuvarande, men jag förstår också, att man i nuvarande läge iakttar en viss återhållsamhet. Under nu rådande förhållanden har jag för min del inte något annat yrkande än om bifall till statsutskottets förslag.

Herr Johansson, Johan Bernhard: Herr talman! Det torde väl vara känt för de flesta, hur trötta människor i allmänhet äro på statistik. Jag har själv erfarenhet därav. I min hemort står jag i nära kontakt med folk, som skall lämna statistik och begära uppgifter, och med myndigheter, som ideligen begära statistiska uppgifter av kommunala organ och andra. Folk är så trötta på statistik, att tidpunkten nu vore lämplig att försöka få en begränsning av statistiklämnandet. Här är man nu i stället inne på en väg för att öka ut statistiken, och detta under en tid när det gäller både att spara och att se sig om efter arbetskraft.

Det har sagts, och även den föregående ärade talaren betonade detta, att den statistik, som det här är fråga om, skulle få ett särskilt stort värde vid av-

Ang. förbättrad lönestatistik. (Forts.)

talsförhandlingar. Man har beskrivit, hur det går till vid avtalsförhandlingar; den ena parten bestrider statistiken, likaså den andra parten, och till slut gör var och en av de förhandlande för sig upp en egen statistik, medan den officiella inte får det värde, som man vill tillmäta den.

Den proposition, som här föreligger, är ju ganska svävande till sitt innehåll. Det hade varit bättre, om man på kammarens bord hade haft en proposition, där man rent kunnat utläsa vad som skall bli resultatet och vad slutmålet är. Enligt det referat, som propositionen innehåller av de sakkunnigas förslag, ha dessa föreslagit, att den första löneräkningen skulle avse år 1948, varvid det enligt de sakkunnigas beräkning skulle komma att gälla omkring 1 540 000 i enskild eller allmän tjänst sysselsatta personer, därunder 485 000 förvaltningspersonal och 1 055 000 arbetare. Även snabbundersökningar skulle börja 1948 och omfatta cirka 300 000 arbetare. Kostnaderna för löneräkningen år 1948 beräkna de sakkunniga till omkring 1 545 000 kronor, och för snabbundersökningar samma år beräknas cirka 350 000 kronor. Detta är visserligen inte propositionens förslag, men jag föreställer mig att det i alla fall lämnar en anvisning om vart det leder, om man sätter i gång med en sådan statistik.

Av de remissvar, som ha ingått och av vilka en del mycket kort refereras på sidan 20 i propositionen, finner man också, att de hörda remissinstanserna ha ställt sig avvysande eller mycket tveksamma till värdet av denna statistik. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län förklarar sig vara tveksam om man därigenom kan vinna några praktiska fördelar vid löneavtalsförhandlingar. Järnvägsstyrelsens uttalande är också tveksamt, Sveriges redareförenings och Bankernas förhandlingsorganisations likaså. Svenska landskommunernas förbund förklarar, att enligt de erfarenheter förbundet gjort i fråga om lönestatistik och förhandlingsverksamhet har förbundet svårt att inse värdet av de sakkunnigas förslag i vad det avser landskommunernas arbetstagare. Svenska landstingsförbundet har beträffande sitt förvaltningsområde anfört liknande synpunkter. Föreningen Skogsarbeten säger, att de lönestatistiska uppgifternas betydelse vid förhandlingar om löneavtal icke bör överdrivas, enär det ofta vore andra faktorer, som inverkade vid avtalsförhandlingar. »Även mycket noggranna och tillförlitliga lönestatistiska uppgifter finge ett begränsat värde såsom informationsmaterial vid avtalsförhandlingarna, varför en noggrann prövning, huruvida arbetet och kostnaden för tillskapandet av en dylik statistik motsvarade den praktiska nyttan av denna, vore på sin plats.»

Det är uppenbart, att här vill man pålägga arbetsgivarna en ny belastning i form av statistiska uppgifter, som kräva folk och kostnader, vid sidan om alla de liknande uppgifter, som de redan ha, och detta för att åstadkomma en statistik, om vilkens värde det råder den allra största tveksamhet. Att vid denna tidpunkt begära en fullmakt, såsom sker i propositionen, att vidta åtgärder i förslaget syfte, synes mig olämpligt med hänsyn till tidsläget.

Jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr Bergvall: Herr talman! Då jag i denna fråga har anslutit mig till utskottsmajoriteten, skall jag be att med ett par ord få motivera min ståndpunkt.

För mig har det länge — och därvidlag skiljer jag mig från den föregående talaren — framstått som ganska klart, att det i olika sammanhang föreligger ett behov av en väsentligt bättre lönestatistik än den vi för närvarande ha här i Sverige. Jag har bara en begränsad erfarenhet för egen del från förhandlingar mellan arbetsgivare och arbetare, men jag har dock deltagit i olika sådana under de sista tjugio åren, och jag måste konstatera, att inte en utan många

Ang. förbättrad lönestatistik. (Forts.)

gångar ha vi verkligen önskat, att vi hade haft tillgång till några ostridiga siffror, som varit ägnade att belysa det faktiska löneläget, och inte bara tillgång till uppgifter, som lämnats av den ena eller andra parten. Ingendera parten kan naturligtvis i det avgörande ögonblicket komma ifrån sin egen intressebetoning. Parterna äro inte objektiva domare i egen sak. Det har inom min begränsade erfarenhetsram ofantligt många gånger varit önskvärt och angeläget att ha tillgång till någonting, som inte baserat sig på de intresserade parternas ståndpunktstaganden.

Det är emellertid självfallet, att trots att man inser värdet av att den svenska lönestatistiken förbättras, kan man ändå vara tveksam om den mycket stora omfattning, som sakkunnigkommittén har velat ge åt denna statistik. Men jag måste erinra om att det inte är detta omfattande förslag, som vi i dag ha att ta ställning till, utan departementschefen har gått ut ifrån att man skall kunna ordna det billigare och enklare. Och den alldeles särskilda försiktighet, som vi i nuvarande i arbetskraftsavseende utomordentligt tryckta läge måste iaktta, inte bara i detta sammanhang utan i många sammanhang, har ju mycket kraftigt understrukits i utskottsutlåtandet, då utskottet konstaterar: »Slutligen vill utskottet i detta sammanhang framhålla, att även beträffande en begränsad utvidgning av den offentliga lönestatistiken försiktighet bör iakttagas under nu rådande förhållanden.»

Jag har inte anledning att här i kammaren i alla avseenden betona mitt förtroende för den sittande regeringen; tvärtom måste jag ofta uppträda i rollen som kritiker. Men det förtroendet har jag för nuvarande regering, att jag litar på att den, efter de egna uttalandena i propositionen, efter utskottets och — om vi fatta beslut i enlighet med utskottets hemställan — riksdagens utomordentligt starka understrykande, inte kommer att glömma bort att vara mycket försiktig med att i nuvarande situation ta i anspråk pengar och framför allt arbetskraft för en utvidgning av lönestatistiken.

Jag räknar sålunda med en försiktig, försöksmässig utvidgning, och med denna utgångspunkt tvekar jag inte, då mitt personliga intryck av det stora behovet av en förbättrad lönestatistik är så starkt, att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Anderson, Gustaf Iwar: Herr talman! Statsutskottets ärade ordförande åberopade här vissa remissyttrandet, bland annat från landstingsförbundets styrelse, och jag ber med anledning därav att få närmare redogöra för detta yttrandes innehåll. Det är välgörande kortfattat och koncist.

Där står bland annat: »Landstingsförbundets styrelse inser till fullo värdet av en lönestatistik, som är praktiskt användbar i den allmänna ekonomiska och sociala politiken samt i förhandlingsarbetet. Den nuvarande offentliga statistiken torde härvidlag vara behäftad med vissa brister, som i möjligaste mån böra avhjälpas på lämpligt sätt.»

Det är, såsom kammarens ärade ledamöter torde finna, inte något direkt avstyrkande. Men sedan fortsätter styrelsen — jag skall vara fullt objektiv i min redogörelse för yttrandet: »Särskilt i fråga om den i förhandlingsarbetet använda lönestatistiken torde det emellertid vara förknippat med svårigheter att åstadkomma en offentlig statistik, som verkligen kan helt ersätta parternas egen statistik. Även en relativt omfattande och ingående offentlig lönestatistik torde nämligen många gånger av parterna behöva kompletteras med aktuella uppgifter.»

Sedan erinrar styrelsen om att ackordssystem icke förekommer hos landstingens befattningshavare och att de centrala överenskommelserna äro så utformade, att man direkt kan utläsa respektive löntagares förmåner. Styrelsen

Ang. förbättrad lönestatistik. (Forts.)

anser, att på det sättet kan erhållas ett fullt tillfredsställande underlag för den lönestatistik styrelsen behöver. Det är på dessa grunder som styrelsen avstyrker förslaget.

Nu nämnde både herr Mannerskantz och herr J. B. Johansson, att den föreslagna statistiken skulle kräva mycket arbetskraft. Det är med hänsyn därtill som vi i utskottet ha skrivit mycket restriktivt. Men jag ber att få erinra om att i den mån statens offentliga lönestatistik kan göras mera fullödiga kunna otvivelaktigt de båda partsorganisationerna minska sin personal, ty det är väl allmänt bekant, att vissa av våra större fackförbund ha åtminstone tidvis en ganska stor arbetsstyrka sysselsatt med just sådana här uppgifter. Om vi kunna utvidga den statistik, som upprättas genom statens försorg, kommer således enligt min uppfattning personalbehovet att minska framför allt hos arbetstagarernas organisationer, men även hos arbetsgivarnas.

Jag har, herr talman, under många år inom mitt yrke nödgats insamla primäruppgifter för en viss statistik, och jag måste bekänna, att man kan ha trevligare sysselsättning. Men man måste också medge, att vi leva i ett så komplicerat samhälle, att det är en tvingande nödvändighet att ha tillgång till viss statistik. Då jag, som jag nyss sade, har den mycket bestämda uppfattningen, att i den mån staten kan förbättra sin statistik, kunna partsorganisationerna minska sin, har jag för min del anslutit mig till utskottsmajoritetens förslag.

Jag ber också att få fästa uppmärksamheten på att finansministern har avsevärt begränsat de sakkunnigas förslag och att utskottet, såsom herr Bergvall påpekade, är ytterligt restriktivt i sin tillstyrkan.

Det är på dessa grunder, herr talman, som jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Bergquist: Herr talman! Statsutskottets ärade ordförande bestred, om jag fattade honom rätt, att en förbättring av lönestatistiken överhuvud taget skulle vara av reellt värde. Det tycker jag är ett något djärvt påstående efter vad som framkommit under utredningen och remissbehandlingen av detta ärende.

Som skäl för denna sin ståndpunkt framhöll statsutskottets ordförande, att den som något känner till förlikningsarbete och förhandlingsarbete angående löneavtal vet, att den officiella statistiken inte betyder någonting alls, utan att arbetstagarparten och arbetsgivarparten lägga fram var och en sin statistik, som man på motsatta sidan ser med den största misstro. Detta är alldeles riktigt. Att den officiella statistiken vid förlikningsarbete och avtalsförhandlingar för närvarande inte betyder någonting för parternas ståndpunktstagande beror på två skäl. För det första är statistiken för gammal. Det tar nu så lång tid att bearbeta den, att när resultatet av en statistisk undersökning föreligger, har materialet blivit föråldrat och motsvarar icke de förväntningar som parterna ställa på det. För det andra är den nuvarande lönestatistiken så bristfällig och så ofullständig, att den inte kan tjäna till underlag för förhandlingar om ändrade lönevillkor. Men det är just detta, som ett förslag om effektivisering av lönestatistiken avser att avhjälpa. Efter förslagets genomförande skulle den officiella lönestatistiken kunna komma fram så snabbt och bli så fullständig, att båda parterna skulle kunna utnyttja den med fullt förtroende. Jag är övertygad om att i fall man har en statistik, som båda parterna utan något som helst misstroende kunna lita på, kommer det att underlätta avtalsförhandlingarna, och det kan alltså främja arbetsfreden.

Herr J. B. Johansson framhöll som stöd för sin uppfattning, bland annat, att en del remissinstanser kritiserat de sakkunnigas förslag. Här råder det,

Ang. förbättrad lönestatistik. (Forts.)

liksom vanligen är fallet, ganska delade meningar hos remissinstanserna. Men om man betraktar den grupp av remissinstitutioner, som statsutskottets ärade ordförande åberopade, ser man lätt, att det är en ganska ensidigt sammansatt grupp. Man kan finna en annan grupp, som med samma styrka hävdar, att det skulle vara av mycket stort värde för förhandlingsarbetet och ur andra synpunkter, om lönestatistiken kunde bli bättre än den är.

Statsutskottets ärade ordförande åberopade också, att kostnaderna komme att bli mycket stora. När jag utredde denna fråga, blev även jag beklämd inför risken att statistiken skulle bli så dyrbar. Men nu får man inte alltför mycket skrämmas av dessa siffror. Statsutskottets ordförande nämnde till exempel, att en löneräkning komme att kosta över en miljon kronor. Därvidlag bör man emellertid komma ihåg, att enligt vårt förslag är tanken ingalunda den, att en sådan löneräkning skulle ske varje år, utan den skulle göras med vissa intervaller — vart femte eller vart tredje år eller vad man kan finna lämpligt. Lönestatistiken skulle således inte varje år dra samma kostnad.

Då det gäller kostnaderna, får man också komma ihåg just vad herr Ivar Anderson här framhållit, att en utökning och en förbättring av den officiella statistiken måste kunna leda till besparingar i fråga om organisationernas statistik. Enligt finansministerns direktiv ingick det i vårt uppdrag att försöka få klarhet i hur mycket man kunde spara på privat statistik, om man förbättrade den statliga statistiken. Tyvärr visade det sig omöjligt för oss att lösa den frågan. Vi försökte få in uppgifter från organisationerna, huruvida de kunde avstå från sin egen statistik, om vi förbättrade den statliga, eller huruvida de fortfarande behövde den i någon begränsad omfattning. Organisationerna svarade, att de inte kunde ge något bestämt besked förrän de verkligen fingo se vad den förbättrade statliga statistiken komme att ge. Enligt min mening är det ganska självfallet, att om man får en verkligt vederhäftig och aktuell statlig statistik, kan man inte räkna med att de privata organisationerna ha några som helst intressen av att föra en statistik, som ger ungefär detsamma, utan då komma de säkerligen att använda sina arbetskrafter på bättre sätt. I realiteten kommer alltså en förbättring av den statliga lönestatistiken inte att medföra sådana oerhörda kostnader som det kanske ser ut.

Herr Wahlund: Herr talman! Jag har många gånger i denna kammare talat för besparingar i statistiken och särskilt för effektiviserande besparingar, men jag kan inte göra det den här gången. Jag anser, att herrar J. B. Johansson och Mannerskantz uppenbarligen nedvärderat betydelsen av en effektiv statistik på ifrågavarande område. Jag är här förekommen av herrar Bergvall och Bergquist. Jag vill helt understryka vad de ha sagt angående betydelsen av att vi få en objektiv lönestatistik och vill som fackman betyga, att vår nuvarande lönestatistik är ytterligt bristfällig. Det vet för övrigt var och en som något har sysslat med den.

Men jag kan hålla med herr Mannerskantz om att det ligger en risk i att vi utvidga och utvidga på statistikens område utan att tänka på att statistiken blir verkligt effektiv. Jag skulle till och med här vilja bygga ut herr Mannerskantz' argumentering. Det är kanske inte i första hand här fråga om de 250 människorna, som skola syssla med att sammanställa statistiken, utan det största arbetet kommer på uppgiftslämnarna, på näringslivet och på enskilda. När vi här i riksdagen besluta om ny statistik, tänka vi alltför mycket på de kostnader, som komma att åvila statsbudgeten, men de verkligt stora kostnaderna komma i själva verket att falla på enskilda medborgare och på näringslivet.

Ang. förbättrad lönestatistik. (Forts.)

Om vi få fram en effektiviserad statlig lönestatistik, skulle det i detta fall betyda — och där vill jag anknyta till vad herr Bergquist alldeles nyss sade — besparingar för samhället i dess helhet. Jag kan inte bevisa det, ty det finns intet material här som man kan falla tillbaka på, men jag är bestämt övertygad om att besparingarna inom den enskilda statistiken komma att bli så stora, att de komma att motväga den kostnadsökning som kommer att ske beträffande den statliga statistiken.

Nu har ju utskottsmajoriteten skrivit mycket restriktivt. Utskottet säger, att även beträffande en begränsad utvidgning av den offentliga lönestatistiken bör försiktighet iakttagas under rådande förhållanden.

Som frågan alltså ligger till, vill jag, herr talman, bara anmäla, att jag för min del kommer att rösta med utskottsmajoriteten.

Herr Wehtje: Herr talman! Jag har en stark känsla av att man i denna diskussion betydligt överdriver bristen på statistiskt material. I de ständigt återkommande löneförhandlingarna har också jag ofta deltagit, men jag har inte funnit, att det uppstått någon irritation på grund av att statistiken inte skulle vara tillfredsställande. Jag har aldrig sett, att förhandlingarna ha fördröjts på grund av att det inte funnits tillräckligt material för en bedömning. Båda parternas representanter — såväl arbetsgivarnas som landsorganisationens eller fackförbundens representanter — äro så väl underrättade om löneläget både i sitt eget fack och i närgränsande eller jämförbara fack, att det inte vållar någon svårighet att få fram ett material, på vilket man kan grunda ett bedömande, och detta material kan helt visst föreläggas och föreläggas också de opartiska förlikningsmän, som så ofta anlitas. Jag tror därför, att man med enkla medel ur det redan befintliga materialet skulle kunna skapa ett tillförlitligt underlag för bedömandet.

Landshövding Bergquist berörde svårigheterna att få fram statistiskt material. Huruvida sådana svårigheter föreligga eller inte, tror jag inte beror på vilken näringsgren det gäller, utan det beror snarare på om det är fråga om stora eller små företag. Landshövding Bergquist talade om att det särskilt för lantbruket och sjöfarten var så svårt att erhålla statistiskt material. Efter vad jag vet ha de stora organisationerna också på dessa områden en fullt tillfredsställande statistik, som kan ställas till förfogande. Men för småföretagen är det naturligtvis svårt att få fram ett tillräckligt material, och så blir det sannerligen även i fortsättningen.

Professor Wahlund underströk en sak, som också jag skulle vilja framhålla, nämligen att man så gärna ser på vad kostnaderna bli för staten och vilken central organisationsapparat som måste tillskapas för att få fram ett material som detta, men inte alls tänker på den belastning, som kommer att påläggas företagen. Om herrarna visste hur utomordentligt hårt företagen ha pressats på allra sista tiden genom att de måste åta sig uppbörderna av källskatten, hade ni inte tagit på en uppgift som denna på det lättvindiga sätt som nu sker. Den ena uppgiften efter den andra lägges utan vidare på företagen. Det syns ju också vad följderna blivit. Se på statistiken över den anställda förvaltningspersonalen! Medan arbetarstyrkan inom industrien har vuxit med ett visst procenttal — som jag nu inte kan direkt ange — har förvaltningspersonalen mer än fördubblats. Men frågar sig: hur har detta blivit möjligt? Det kan ju inte vara riktigt, att man på så att säga improduktiv personal skall lasta över allt flera arbetsuppgifter. Då blir vårt samhälle till slut bara ett utrednings- och statistiksamhälle. Statsministern omtalade i ett interpellationssvar helt nyligen, i vilken utsträckning statens egen förvaltningsapparat vuxit. An-

Ang. förbättrad lönestatistik. (Forts.)

svällningen beror bland annat på att man skall samla alla möjliga uppgifter centralt.

Sedan säges det, att om vi nu få en tillfredsställande statlig statistik, kunna naturligtvis huvudorganisationerna — arbetsgivarföreningen och landsorganisationen — minska sin statistik. Det tror jag blir möjligt blott i mycket liten utsträckning. De komma att fortsätta med sin statistik, men den kommer väl att avse delvis andra uppgifter. Jag tror inte, att man därvidlag kan räkna med någon mera väsentlig besparing.

Här ämnar man nu gå mycket längre än man gjort tidigare. Man skall insamla nominativa primäruppgifter, och det är särskilt mot detta reservanternas ha reagerat. Ingen av de centrala organisationerna på arbetsmarknaden har sammanställt sådana. Det innebär ju en utomordentligt mycket större belastning, eftersom det då gäller att ange lönerna för de enskilda arbetstagarna i stället för att som nu lämna summariska uppgifter om total lönesumma och antal arbetare. Det är lättare för företagen att få fram dessa uppgifter än de nominativa uppgifterna.

Herr talman! Med vad jag har anfört hemställer jag om bifall till reservationen.

Ordet lämnades härefter för kort genmäle till herr **Wahlund**, som yttrade: Herr talman! Jag skulle vilja säga till herr Wehtje, att jag kan förstå, att han från sin erfarenhetsfär kan uttala sig på det sätt han gjorde. För min del har jag andra erfarenheter, och av en tillfällighet har jag just i dag vid en förhandling fått vara den, som skulle representera statistiken utanför parterna. En av parterna lade fram en statistik, som jag skulle tro dragit stora kostnader. Nå, i detta fall avvek visserligen parternas statistik inte så mycket från min, men det visar ju att den var skäligen onödig. Har man en objektiv statistik, tror jag, att de båda parterna många gånger kunna avstå från att göra egna statistiska sammanställningar.

Herr **Johansson, Johan Bernhard**: Herr talman! Herr Bergquist bestyrkte mitt uttalande om att statistiken blir för gammal, innan den kan användas, och sade att detta skulle vara ett av skälen till att man nu skulle sätta i gång med denna nya statistik, som skulle komma snabbt. Men det låg ju en mot-sättning i herr Bergquists yttrande när han sedan förklarade, att det inte är meningen att statistiken skall göras varje år, utan till vissa delar förnyas blott vart femte eller vart tredje år. Då har man ju i alla fall inte ständigt någon för dagen aktuell statistik till hands.

Om man skall nöja sig med en statistik, som upprättas med vissa års mellanrum eller som begränsas till vissa stickprov, då får för övrigt inte heller den statistiken något värde, ty den ger inte ett fullödigt uttryck för läget. Hur man vänder på detta, kan jag inte komma ifrån den misstanken, att även om man nu talar om en begränsning, så blir det till slut fråga om ett statistiskt arbete av stor omfattning och med betydande kostnader. Det är därför som jag för min del inte vill gå med på någon utvidgad statistik, förrän jag får se i en proposition, vilken omfattning statistiken verkligen skall erhålla. Här begäres bara en fullmakt att vidta vissa förberedelser, men innan man ger ytterligare fullmakter vill man gärna se vad slutresultatet blir.

Herr Andersson i Arboga replikerade mig i fråga om citatet ur landstingsförbundets yttrande. Jag följde ordagrant referatet i propositionen, där det står: »Svenska landstingsförbundet har beträffande sitt förvaltningsområde anfört liknande synpunkter» — d. v. s. samma synpunkter som landskommunernas förbund, nämligen att förbundet har svårt att inse värdet av de sak

Ang. förbättrad lönestatistik. (Forts.)

kunnigas förslag i vad det avser förvaltningspersonalen. Av det yttrande, som herr Anderson läste upp, fann jag att landstingsförbundet hade avstyrkt förslaget, vilket inte direkt står utsagt i propositionen.

Herr Bergquist uttalade att de yttranden på s. 20 i propositionen, som jag citerade, utgöra en ensidig grupp. Jag vill då fråga, om länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, som också har förklarat sig vara tveksam, kan hänföras till den »ensidiga grupp», på vilken herr Bergquist syftade.

Herr talman! Jag har ingen anledning att ändra mitt yrkande.

Herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Jag har inte begärt ordet för att tillägga något utöver vad som redan har anförts av representanterna för utskottsmajoriteten. Jag vill bara understryka, att den försiktighet under den närmaste tiden, som utskottet talar om, är jag åtminstone för min del beredd att iakttaga.

Att det kan råda tvekan så fort det gäller en utvidgning av skyldigheten att inlämna statistiska uppgifter är förstäeligt, ty det kan ju inte vara ange nämt för dem, som skola lämna uppgifterna, att få sitt arbete ökat. Men detta besvär måste vägas mot det allmännas behov av dylika uppgifter. Inom alla de kretsar, där man behöver använda lönestatistik för att kunna bedöma olika samhällsförhållanden, finns det nog bara *en* mening, nämligen att den svenska lönestatistiken är synnerligen efterbliven. Om man jämför med förhållandena i andra kulturländer, måste man nog konstatera, att våra möjligheter att bedöma det verkliga löneläget äro betydligt mindre än vad man har i andra länder. Jag kan givetvis inte påstå, att jag har någon stor erfarenhet såsom arbetsgivare, men i den mån som förhandlingarna mellan de i statens tjänst anställda och staten spegla de förhållanden, som råda på den allmänna arbetsmarknaden, kan jag tryggt säga, att det inte minst under senare år vid löneförhandlingarna har förelegat mycket bestämda meningsskiljaktigheter, som ytterst ha bottnat i att det inte har funnits någon tillförlitlig lönestatistik.

När herr Wehtje nämner de ökade omkostnader, som företagen ha måst vidkännas genom att det allmänna pålagt dem ökade skyldigheter, och därvid särskilt pekar på följderna av källskatten, ger jag honom fullständigt rätt i hans konstaterande av detta faktum. Men det är väl ändå inte detta som är orsaken till den starka ansvällningen av tjänstemannapersonalen inom industrien, utan detta fenomen är i hög grad en följd av de moderna rationaliseringssträvandena. Men denna utveckling ger oss naturligtvis ytterligare en anledning att under den närmaste tiden iakttaga stor försiktighet.

Jag begärde ordet, herr talman, egentligen för att påpeka, att Kungl. Maj:ts förslag i själva verket endast innebär en fullmakt att ge socialstyrelsen i uppdrag att undersöka, på vad sätt vi skola kunna få till stånd en bättre lönestatistik utan att kostnaderna bli alltför stora. Kungl. Maj:t har inte begärt några pengar för nästa budgetår, utan det rör sig här blott om förberedande arbeten. Men det skulle givetvis vara meningslöst att igångsätta dessa förberedande arbeten, om det här i riksdagen funnes en majoritet som vore beredd att säga nej, om regeringen sedan begär pengar för att få fram den statistik som kan befinnas erforderlig. Ett bifall till utskottets förslag i denna punkt är nog en nödvändig förutsättning för att vi skola kunna komma fram till bättre förhållanden i fråga om vår lönestatistik.

Herr **Hage**: Herr talman! Jag har i min borgerliga gärning ett 40-tal år sysslat med att sammanställa och bearbeta statistik. När jag blev riksdagsman, tyckte jag, att jag var så sakkunnig på detta område, att jag på grundval av de erfarenheter, som jag hade gjort, väckte en motion om att bearbet-

Ang. förbättrad lönestatistik. (Forts.)

ningen och publiceringen av den officiella statistiken skulle inskränkas. Jag hade nämligen kommit till den uppfattningen, att vi här i landet bearbeta och publicera statistik i större utsträckning än vad som är av nöden. Motionen bifölls av båda kamrarna på det sättet att riksdagen begärde en utredning i frågan. Som »straff» för att jag väckt motionen utsågs jag till ledamot av de s. k. statistiksakkunniga, som fingo i uppdrag att utreda frågan. Kommitténs ordförande var numera avlidne landshövding Schotte. Teknisk sakkunnig och ledande man i kommittén var den likaledes numera avlidne statistikprofessorn Wicksell i Lund.

Jag framförde inför statistiksakkunniga ett förslag, som jag för övrigt vid upprepade tillfällen har gjort mig till talesman för, nämligen att man på olika områden skulle inskränka sig till att noggrant insamla statistiska uppgifter, men bearbeta dem, endast i den mån detta bleve nödvändigt, eller exempelvis med vissa tidsmellanrum. Ett dylikt tillvägagångssätt skulle visserligen inte innebära någon lättnad för dem, som stå bakom herr Wehtje m. fl. och som ha att bidra med uppgifter för statistiken. Men det skulle antagligen i varje fall medföra en minskning av statens allmänna utgifter.

Under mitt arbete med statistiken gjorde jag också ganska snart den erfarenheten, att den statistik, som verkligen är av betydelse vid bedömandet av sociala frågor, inte var tillfredsställande, i varje fall inte på den tiden, och den kanske inte är det nu heller. Vi böra därför — synes det mig — i allmänhet både hopsamla och bearbeta statistik, som rör sociala förhållanden. Men det finns säkerligen en mängd områden inom den officiella statistiken, där vi skulle kunna inskränka oss till att *insamla uppgifter*, men uppskjuta deras *sammanställande* till dess att så behövs eller med vissa tidsmellanrum.

Jag vet faktiskt inte i vad mån det förslag i syfte att begränsa kostnaderna för statistiken, som jag framförde redan inför statistiksakkunniga, har vunnit beaktande under de år som gått. Jag vidhåller emellertid på denna punkt min gamla tanke.

Då utskottet nu understryker, att det gäller att få fram erforderlig lönestatistik men samtidigt iakttaga sparsamhet, har jag alltså velat begagna tillfället att fästa uppmärksamheten på denna möjlighet att nå detta mål. I övrigt vill jag — med utgångspunkt från vad jag här sagt om den sociala statistikens nödvändighet — deklarerera, att det synes mig som om utskottet med rätta betonar önskvärdheten att få till stånd en tillförlitlig lönestatistik. Ty jag betraktar för min del lönestatistiken som en *social* statistik, då ju lönerörelserna i vår tid äro en social angelägenhet. Men det kan kanske då övervägas, om ej i någon mindre mån även inom detta område man kan inskränka sig till att insamla erforderliga uppgifter och företaga bearbetningen först då detta blir nödvändigt, eller med vissa tidsintervaller. Jag har, herr talman, under många år försökt att vinna gehör för denna metod, varigenom vi åtminstone i någon mån skulle kunna minska statens utgifter för vår statistik.

Jag är fullt medveten om det motstånd, som från vissa håll reses mot tanken att inskränka på statistiken. Redan i samband med statistiksakkunnigas undersökningar fick jag erfarenhet av detta motstånd. Kommittén tillkallade representanter för olika statliga verk och frågade dem om de kunde ge anvisning på, hur vederbörande verks statistik skulle kunna minskas. Men varenda en av de tillkallade verkrepresentanterna svarade, att deras verk tvärtom behövde *mera statistik*. Men då slog gamle landshövding Schotte näven i bordet och sade: »Statistiken *skall* minskas! Herrarnas uppgift är bara att tala om för oss, *var* ni anse, att denna inskränkning lämpligen skall göras!»

Såvitt jag förstår, finnes det i nuvarande läge knappast någon möjlighet att genomdriva en minskning av statistiken mot det motstånd, som reses från

Ang. förbättrad lönestatistik. (Forts.)

alla ämbets- och tjänstemän. Faktum är emellertid att bearbetningen och insamlandet av vår vidlyftiga statistik betunga budgeten med så stora kostnader, att vi böra göra allvar av det gamla talet om att statistiken och utgifterna för densamma måste minskas.

Utskottets utlåtande är emellertid, herr talman, skrivet på ett sådant sätt, att där även gives något uttryck för tanken att spara inom detta område. Jag kan därför biträda detsamma, varför jag således ber att få ansluta mig till utskottets yrkande.

Herr Mannerskantz: Herr talman! Min ärade vän på bohusbänken började sitt anförande med en felaktighet då han gjorde gällande, att jag skildrat det föreliggande förslaget som »en stor olycka». Jag har inte alls klassificerat olyckans storlek. Även om det bara är en liten eller halvstor olycka, tycker jag emellertid, att vi böra värja oss mot vad som här föreslås. Vi skola inte inskränka oss till att bara söka förebygga de verkligen stora katastroferna, ty då skulle vi dåligt fylla vår uppgift här i riksdagen.

Jag förstår, att det har varit svårt för utskottet att riktigt få sammanhang i resonemanget. Utskottet skriver mycket restriktivt och ber finansministern vara snäll att ge det hela en betydligt mindre omfattning än vad de sakkunniga föreslagit. Finansministern har ju också förklarat sig villig att iakttaga en dylik återhållsamhet. Men samtidigt betonar utskottet, att den nuvarande lönestatistiken är ofullständig och att knappast någon tror på den. Det återstår då att bevisa, att den föreslagna nya lönestatistiken med den begränsade volym, som man här säger sig vilja ge den, verkligen kommer att bli tillräckligt representativ för att folk skall tro på den. Jag misstänker för min del, att det hela tvärtom kommer att leda till ytterligare krav på utökad statistik. Uppgifterna till den blivande statistiken skola ju inlämnas av de företagare som utbetala lönerna, men dessa uppgifter samlas redan nu i den lönestatistik som arbetsgivarparten för. Även LO skall väl bidra med material, men det kan ju inte heller bli annat än de uppgifter som LO i sin tur får från fackförbunden. Jag måste verkligen fråga, om man tror, att de statistiska uppgifter, som inlämnas av en arbetsgivare, bli riktigare därför att de passera via en myndighet, som bara har att skriva av och sammanställa siffrorna? I ett förhandlingsläge, där det passar för t. ex. arbetarpartens allmänna resonemang att försöka skapa misstroende mot den officiella statistiken, behöva dess förhandlare ju bara anföra, att uppgifterna komma från företagarna själva, varför även den officiella statistiken med samma fog som all annan statistik kan stämplas som bluff och skoj. Om viljan är god, vilket den naturligtvis kommer att vara vid många tillfällen, kan man på det sättet lätt misstänkliggöra även den officiella statistiken.

För att den officiella lönestatistiken skall bli fullt oangriplig måste den, såvitt jag förstår, först och främst få formen av en allmän statistik, vilket säkerligen så småningom kommer att leda till krav på utvidgning av den nu föreslagna ramen. Dessutom måste myndigheterna, om de skola kunna garantera att statistiken är fullt objektiv, kontrollera riktigheten av de uppgifter som lämnas från företagarna, vilket är nästan omöjligt. Det är därför tvivelaktigt, om man kan nå det mål som det föreliggande förslaget syftar till. Samtidigt underskattar man uppenbarligen de svårigheter och besvärigheter, som komma att vållas genom insamlandet av det erforderliga underlaget för lönestatistiken.

Gentemot herr Hage vill jag säga, att det skulle vara fullständigt felaktigt att förfara på det sätt som han rekommenderar. Herr Hage föreslår ju, att man bara skall utföra tre fjärdedelar av arbetet, d. v. s. man skall besvara landets företagare med att lämna in uppgifter, men sedan skulle man inte

Ang. förbättrad lönestatistik. (Forts.)

bearbeta materialet förrän det vore nödvändigt. Det kan väl inte vara praktiskt att gå till väga på det sättet. Det är ju knappt en fjärdedel av arbetet som återstår sedan det stora besväret med uppgifternas insamlande ute i arbetslivet klarats av. Har man en gång samlat in materialet, bör man inte vara så dum, att man avstår från möjligheterna att få fram frukterna av det hela, när bara en mindre del av arbetet återstår.

Jag vill vidare fråga statsrådet Wigforss och dem som stå bakom detta förslag, om de verkligen tro, att det i nuvarande läge är möjligt att få fram den personal, som erfordras för att hos arbetsgivarna ombesörja statistik-inlämningen och utföra bearbetningen av materialet hos socialstyrelsen eller statistiska centralbyrån. Jag tror för min del inte, att man kan anskaffa denna personal utan att ta den från andra viktiga arbetsområden. Det finns inte längre någon ledig arbetskraft i vårt land. Om man kan uppbringa erforderlig personal för arbetet med denna statistik, betyder det bara att man drar bort den från produktionen.

Det är, herr talman, redan nu alltför många personer som sitta och skriva här i landet och alltför få som sprätta dynga, för att ta ett drastiskt exempel. Om denna utveckling fortsätter, kommer folk till slut helt enkelt inte att ha några varor att köpa för alla de pengar som man förtjänar. Blott en ökad produktion kan förbättra läget i landet. Jag vill naturligtvis inte påstå, att ett avslag på det föreliggande förslaget kan spela någon nämnvärd roll då det gäller att minska bristen på arbetskraft inom produktionen, men jag anför denna synpunkt därför att det bör vara en allmän strävan i hela vår politik att inte i onödan dra folk från produktionen.

Jag har, herr talman, av de anföranden som hållits här inte kunnat bli övertygad om att de fördelar, som otvivelaktigt i någon mån äro förenade med det föreliggande förslaget, uppvägas av de olägenheter som komma att uppstå när de sakkunnigas förslag, som man väl måste räkna med, så småningom blir förverkligat till cirka 150 procent.

Herr **Karlsson, Gustaf**, erhöll nu ordet för kort genmäle och anförde: Herr talman! Jag fick det intrycket att herr Mannerskantz skildrade det föreliggande förslaget som en olycka därigenom att han sade, att vi skulle akta oss för att ens ge ett finger åt dem som kräva bättre statistik, ty då skulle de strax ta hela handen. Detta uttryck om ett finger och hela handen brukar ju alltid användas i samband med att man varnar för en viss potentat, som vi människor i allmänhet anse det vara en olycka att komma i kontakt med.

Herr **Bergquist**: Herr talman! Herr J. B. Johansson anklagade mig för att ha talat osammanhängande, då jag å ena sidan utlovat en snabb statistik och å andra sidan antytt att det kan ta år eller kanske ännu längre tid att få fram materialet.

Om man läser de sakkunnigas förslag, finner man emellertid, att det inte finns något motstridigt i detta resonemang. Vi ha nämligen föreslagit två helt olika åtgärder. Vi ha föreslagit för det första att man med jämna mellanrum skall verkställa löneräkningar, som skola omfatta alla arbetstagare i landet vare sig de äro i privat, kommunal eller statlig tjänst. För det andra ha vi föreslagit, att man årligen skall göra löneundersökningar inom de fack, där avtalsförhandlingar äro aktuella. Vi ha tänkt oss, att arbetsmarknadens parter på hösten skola anmäla att det nästa år blir aktuellt med löneavtalsförhandlingar inom vederbörande fack, t. ex. grov- och fabriks-, metallindustrin o. s. v. Då skulle socialstyrelsen på våren samma år som löneförhandlingarna skola börja göra en statistisk löneundersökning, omfattande en månad

Ang. förbättrad lönestatistik. (Forts.)

eller ett kvartal. Uppgifterna skola bearbetas så snabbt, att resultatet kan föreligga färdigt vid tiden för avtalsförhandlingarnas början.

Det finns således inte alls någon motsättning i vad jag säger, då jag förklarar att vi skola kunna få en snabb och pålitlig statistik, som kan ligga till grund för avtalsförhandlingarna, och dessutom en mera fullständig statistik, vilken senare skall åstadkommas genom då och då återkommande löneräkningar.

Statsutskottets ärade ordförande anmärkte också på att jag varit så vårdslös, att jag inrangerat länsstyrelsen i Göteborg i en »misstänkt» skara av remissmyndigheter. Jag har naturligtvis den allra största aktning för länsstyrelsen i Göteborg. Jag sade bara, att när man ser på den grupp, som statsutskottets ordförande åberopat till stöd för sin inställning, finner man att den är ganska ensidigt sammansatt. Det utesluter ju inte att det kan finnas någon i denna grupp, som inte hör till den sida som jag närmast tänkte på.

Med anledning av herr Wehtjes anförande vill jag endast säga, att under hela den tid, som jag sysslat med denna fråga, har allt motstånd mot alla förbättringar av lönestatistiken kommit från arbetsgivarnas sida — vi hade ju i kommittén representanter för både arbetsgivareföreningen, LO och TCO. Detta är måhända inte så stor anledning att förväna sig över, ty arbetet och merkostnaderna för denna statistik komma ju i stor utsträckning att falla på arbetsgivarna, under det att arbetstagarna i detta fall inte drabbas av några utgifter eller något besvär. För mig som fullständigt neutral har det gällt att ta ställning till de skäl, som åberopats å ömse sidor, då jag hade att fatta min egen personliga ståndpunkt i frågan huruvida man skulle förorda en utökad lönestatistik eller icke. Från arbetsgivarsidan har egentligen aldrig anförts annat än att en förbättrad lönestatistik inte skulle få något större värde. Alla som deltagit i löneförhandlingar veta emellertid hur det i verkligheten går till: från båda sidorna gör man gällande, att det material som förebragts icke är tillförlitligt. För mig som utomstående har den uppfattningen legat ganska nära till hands, att det måste vara till fördel, när två parter skola förhandla om ändrade ekonomiska villkor, att det finns en objektiv statistik, som alla med förtroende kunna vända sig till och där man kan få det material, som är önskvärt och erforderligt för att kunna ta ståndpunkt. Jag har alltså — utan någon större tvekan måste jag säga — kommit till den uppfattningen, att det måste vara en fördel för båda parter att få en bättre statistik.

Sedan kommer den andra frågan, som även herr Mannerskantz var inne på: vinner man verkligen så mycket på denna anordning, som här föreslås, att den är värd sitt pris? Det är ju en omdömesfråga. Jag tror inte, att jag kan övertyga herr Mannerskantz om att detta arbete är värt sitt pris. Jag tror emellertid, att det blir en hel del fördelar med det. Jag har efter den diskussion, som här har förts, inte kommit till annan uppfattning än den, som jag har haft tidigare, nämligen att man bör sträva efter att få en bättre lönestatistik.

Herr **Hage**: Herr talman! Jag skall be att få säga några ord till herr Mannerskantz.

Jag vill då först påpeka, att vad jag sade gällde vår statistik i allmänhet och icke speciellt lönestatistiken. Jag anser nämligen, att man här kan utvidga diskussionen till att även beröra statistiken i hela dess omfattning och herr talmannen har ju inte gjort någon erinran mot det. Utgår man alltså från statistiken överhuvud taget — såväl lönestatistiken som annan statistik — så finns det enligt den uppfattning, som jag här propagerade för, många statistiska uppgifter, som man kan nöja sig med att förvara, så att de finnas till-

Ang. förbättrad lönestatistik. (Forts.)
 gämpliga vid behov. Herr Mannerskantz' linje innebär däremot, att man — särskilt då det gäller visst slag av lönestatistik — inte skall samla ihop några uppgifter alls. Hans linje måste ju då leda till den nackdelen, att om det sedan behövs statistiska uppgifter, till exempel i lönefrågor och i frågor rörande socialt arbete, finns det inte något material alls tillgängligt, icke ens att bearbeta.

Min linje i detta avseende måste alltså ur social synpunkt vara en bättre linje än herr Mannerskantz' rent negativa linje.

Herr Johansson, Johan Bernhard: Herr talman! I detta ärende finnas åtskilliga argument, som inbjuda till den betänksamhet, som reservanterna hysa, men som det under en kort kammardebatt inte är möjligt att i sin helhet genomgå. Jag skall i alla fall söka att ytterligare bestyrka skälen till min tveksamhet.

I fråga om yttrandena över sakkunnigförslaget finner jag, att konjunkturinstitutet påpekat, att lönestatistikens förhållande till andra pågående eller planerade statistiska undersökningar överhuvud taget inte blivit berörd av de sakkunniga. Riksräkenskapsverket framhåller, »att de sakkunnigas utredning i väsentliga stycken vore ofullständig. Frågan om möjligheterna till en koordinering av lönestatistiken eller viss del därav med andra former av statistik (folkräkning, företagsräkning eller intensivundersökning av inkomst och förmögenhet) vore icke berörd av de sakkunniga».

Det är därför inte så underligt, när man granskar hela ärendet och så väl som jag känner till, hur impopulär statistiken är bland folk, att man ställer sig tveksam. Människorna äro som jag sade i början trötta på statistik, de äro faktiskt förargade över all den statistik, som avfordras dem. Jag finner alltså, att det finns goda skäl att ställa sig betänksam och avvisande i fråga om nya former av statistik, när man hör sakkunniga myndigheter uttala dels avstyrkande och dels anmärkningar, att det inte har tagits tillräcklig hänsyn till nu pågående statistiska utredningar. Att få en snabb statistik betvivlar jag är möjligt. Vi känna till hur det samlas in massor av statistiska uppgifter, som sedan få ligga på hyllorna i ämbetsverken, och det tar årtal innan man får veta några resultat. Skall det bli en snabb statistik, får det dirigeras extra folk för arbetet. Vi mena, att i denna tid av brist på arbetskraft är detta också en sak, som inte låter så särskilt inbjudande.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Mannerskantz* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 147, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr

Ang. förbättrad lönestatistik. (Forts.)

talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Mannerskantz* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 95;

Nej — 38.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Herr statsrådet *Vougt* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 309, angående anslag för budgetåret 1947/48 till avveckling av beredskapen m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 148, i anledning av väckta motioner om anslag för budgetåret 1947/48 till fortbildningskurs för läkare vid det rättspsykiatriska undersökningsväsendet;

nr 149, i anledning av väckta motioner om bidrag till hälsovårdsförbund, som har hälsovårdskonsulent;

nr 150, i anledning av väckt motion angående understöd till kommuner för uppförande eller inredande av lokaler för sjuk-, hälso- och socialvården på landsbygden;

nr 151, i anledning av väckt motion om inrättande av särskild lönedomstol;

nr 152, i anledning av väckt motion om ersättning till tandläkaren *Sigvald Nylén* för förluster på grund av sjukdomsfall under tjänstgöring såsom tandläkare vid flyktingläger;

nr 153, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande bestämmelser angående värnpliktslån;

nr 154, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag under fjärde huvudtiteln m. m.; samt

nr 155, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till statens hantverksinstitut.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 156, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för främjande av det fria och frivilliga folkbildningsarbetet m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Detta utlåtande omfattade två särskilda avdelningar, nämligen I. Åtgärder för främjande av det fria och frivilliga folkbildningsarbetet samt II. Anslagsberäkningar. Den senare avdelningen var indelad i tretton med 1—13 betecknade punkter.

På framställning av herr talmannen beslöts att utlåtandet skulle företagas till avgörande avdelningsvis och avdelningen II punktvis.

Avdelningen I.

Kungl. Maj:t hade i proposition nr 204 föreslagit riksdagen att, utom annat, medgiva, att bidrag av statsmedel finge utgå till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet i huvudsaklig överensstämmelse med vad chefen för eckle-

*Ang. grunder
för statsbidrag
till folkbild-
ningsarbetet.*

Ang. grunder för statsbidrag till folkbildningsarbetet. (Forts.)
 siastikdepartementet i ett vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 7 mars 1947 förordat.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundelin* (I: 84) och den andra inom andra kammaren av herr *Stjärne* m. fl. (II: 133), hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en utredning om inrättande av en folklig konstskola efter de riktlinjer, som i motionerna angivits.

Utskottet hade i den nu föredragna avdelningen på återopade grunder hemställt,

a) att riksdagen måtte medgiva, att bidrag av statsmedel finge utgå till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat;

b) att motionerna I: 84 och II: 133 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Olsson, Oscar: Herr talman! Jag har inte för avsikt att här ställa något yrkande. Tvärtom är jag fullt ense med statsutskottet i allt vad utskottet här skrivit, vilket i grund och botten är ett tillstyrkande på varje punkt av departementschefens framställning. Men jag tyckte ändå, att det kunde vara befogat att denna märkesdag i det svenska folkbildningsarbetets utveckling inte går alldeles spårlost förbi här i kammaren.

Det är ju en av de mest glädjande företeelserna i det politiska livet, att samtliga partier här i riksdagen så enhälligt slutit upp omkring den stora andliga upprustning i vårt demokratiska samhälle, beträffande vilken de senaste departementscheferna ha haft glädjen att framlägga omfattande förslag för riksdagen och få dem av riksdagen godkända. Helt naturligt har uppmärksamheten därvid i första hand riktats mot frågorna om den högre vetenskapliga och tekniska bildningen och den stora utveckling, som nu tack vare regeringsmakten och riksdagen där tycks vara i full gång under synnerligen hoppfulla auspiciet.

Här gäller det en del av denna bildnings- och kulturupprustning, som i grund och botten inte är mindre viktig, fastän den i dag liksom förut under sin utveckling går fram mycket lugnt och stillsamt. Nu gäller det det organiserade frivilliga folkbildningsarbetet och dess behov.

Det har i den internationella debatten, när det gällt omdömen om de olika folkens kulturnivå, ibland kommit uttalanden rörande anledningarna till att de breda lagren av det svenska folket otvivelaktigt stå på en anmärkningsvärt hög social, kulturell och politisk nivå. Man har ibland frågat efter anledningarna till att utvecklingen just i detta land kommit dithän. En av orsakerna — helt naturligt ganska litet observerad, särskilt av utlänningar — är det av de breda folklagren själva utförda bildnings- och uppfostringsarbetet. Att detta är så litet uppmärksammat beror på ett rätt kuriöst förhållande, när det gäller bildningen i vår civilisation, nämligen det förhållandet, att denna fria och frivilliga folkbildningsverksamhet utövas på det sättet, att folket har den fulla självbestämmanderätten över vad som skall studeras, över hur de skola studera och över vilka lärare och ledare de vilja ha i studierna, om de anse sig behöva ha några. Arbetet har gått fram under dessa även för många här i Sverige rätt oförståeliga förhållanden utan stats- eller annat förmynderskap i något hänseende.

Det har anmärkts i folkbildningssakkunnigas utlåtande — och jag har ingen anledning alls att motsäga dem — att det finns åtskilligt, som kanske inte är så roligt i fråga om utvecklingen, bland annat att den gått så långsamt och att antalet aktiva omfattat endast några hundra tusen människor. Jag är själv led-

Ang. grunder för statsbidrag till folkbildningsarbetet. (Forts.)

sen över det. Det borde ha varit många hundra tusen aktiva. Men om man i andra länder, även mycket högt civiliserade länder, kunde tänka sig en frivillig folkbildningsverksamhet, uppbyren av ett par hundra tusen medborgare i de breda folklagren på en befolkning av 6,5 miljoner människor, skulle det där inte ha ansetts som någon obetydlig faktor i något lands liv.

Det är ju faktiskt på det sättet, att folkbildningsverksamheten under senaste halvsekle har blivit den kanske största folkrörelsen i vårt land, omfattande medborgargrupper ur *alla* sociala och ekonomiska skikt och *alla* politiska partier. Verksamheten har blivit så stor, att inte någon speciell folkrörelse eller något politiskt parti kan tänka sig att inte ha ett särskilt organ för sitt allmänna folkbildningsarbete vid sidan om de speciella uppgifterna. På det sättet har hela svenska folket indirekt kommit att omfattas av denna folkbildningsrörelse i stad och på land. Den har haft stora svårigheter av ekonomisk art att kämpa mot — naturligt nog, då det är de breda folklagrens bildningsrörelse. Men den har aldrig kommit med några ohemula krav och aldrig sträckt sig längre i sina krav, än att man gått med på att deltagarna själva skulle offra åtminstone lika mycket som erhållits av allmänna anslag. Den ståndpunkten står också den kungliga propositionen på. När folkbildningsarbetet har krävt beaktande, innebär detta således ett löfte lika mycket som ett krav; det löftet nämligen, att medlemmarna komma att stegra sina ekonomiska offer i lika hög grad som staten stegrar sina.

Vad jag skulle vilja anföra i detta sammanhang är ett understrykande av de stora förtjänsterna i det framlagda förslaget, som i stort sett följer de folkbildningssakkunnigas utlåtande, med det undantaget dock att departementschefen har funnit, att de folkbildningssakkunniga på vissa håll ha något för snävt velat tillgodose folkbildningsorganisationernas intressen, något som departementschefen har rättat till. Den stora förtjänsten, i full överensstämmelse med folkbildningsarbetets egen filosofi, i departementschefens förslag är att det behövliga stödet skall ges utan att någon tyngande kontrollapparat skapas. Departementschefen anser att det förtroende, som folkbildningsrörelsen har skapat, är av den arten, att det är onödigt med en utvidgad kontroll.

Det är sällan jag talar på andras vägnar än mina egna. Jag är rätt försiktig på den punkten. I dag anser jag mig emellertid kunna göra det. Det kan inte hjälpas, att jag tycker det är roligt att här i dag våga uttala mitt tack till regeringen, främst departementschefen, och riksdagen för den välvilja, som de visat och i dag komma att visa detta folkbildningsarbete, ty jag kan med glädje och tillfredsställelse konstatera, att fastän jag nu talar på dessa hundratusentals aktiva medborgares vägnar runt om i Sverige och framför deras glädje och tacksamhet till riksdagen och departementschefen, behöver jag inte riskera att bli motsagd. Jag är inte heller känd för att gärna tala på någon nationell samlings vägnar, men det kan vara roligt att någon gång göra det, alldeles utan risk att bli emotsagd och utan fruktan för kritik. Och detta så mycket mer som en nationell samling av denna art tack vare den hjälp, som här kommer att ges den, måste betraktas som en stor tillgång för vårt folk.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den under behandling varande avdelningen hemställt.

*Avdelningen II.**Punkterna 1—6.*

Vad utskottet hemställt bifölls.

Anslag till
understöd åt
studiecirkel-
verksamhet.

Punkten 7.

I enlighet med Kungl. Maj:ts i proposition nr 204 därom gjorda framställning hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte till Understöd åt studiecirkelverksamhet för budgetåret 1947/48 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 200 000 kronor.

Herr Nilsson, Bror: Herr talman! Även jag har endast begärt ordet för att uttala den tillfredsställelse och tacksamhet, som nu besjalar alla i det fria och frivilliga folkbildningsarbetet engagerade personer i vårt land. Det är såsom den föregående ärade talaren anförde till stor glädje för oss, att detta beslut i dag fattas av riksdagen. Tacket bör riktas i främsta rummet till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet Weijne, som med berömvärd snabbhet expedierat och behandlat det förslag, som 1944 års folkbildningsutredning framlade. Jag vill också gärna uttala ett tack för den förestående för landsbygdens särskilda villkor och svårigheter, som herr statsrådet har visat vid propositionens utarbetande. Kommittébetänkandet var enhälligt, och statsutskottets betänkande är också enhälligt. Det bör väl vara ett gott omen för framtiden.

Om vi titta på den punkt i utskottsutlåtandet, där vi nu befinna oss och som gäller understöd åt studiecirkelverksamheten, skola vi finna, att denna verksamhet är ganska omfattande i vårt land i betraktande av att den ännu är så ny. Jag tror inte, att man kan säga annat än att den vunnit stor utbredning. Jag ber att få påminna om att det är den föregående ärade talaren, vilken silverhårig och vis sitter här mitt ibland oss, som i vårt land introducerat denna form av studieverksamhet, studiecirkelarna, och jag kan väl förstå, att det för honom är en högtidsdag när denna nu för första gången får statsunderstöd. Verksamheten har trots att sådant stöd saknats under de gångna åren vunnit en mycket betydande anslutning. Antalet studiecirkel utgör nämligen omkring 17 000, och antalet unga människor, som syssla på sin fritid med denna verksamhet, uppgår med säkerhet till etthundratusen. Då man sedan vet, att det finns många andra grenar inom det frivilliga folkbildningsarbetet, i vilka både yngre och äldre människor deltaga, kunna vi säkerligen räkna med att tvåhundra tusen å trehundra tusen människor i vårt land beröras av denna verksamhet.

En nyhet är också, att korrespondensundervisningen nu kommer i åtnjutande av statsbidrag. Det är också en modern studieform i vårt land, som vunnit en mycket stor utbredning. Den har visat sig vara en lämplig form för frivilliga studier. Vi se i utlåtandet, att det är 6 750 cirklar, som bedriva korrespondensstudier. En cirkel, bestående av låt mig säga fem å tio ungdomar, kan gemensamt bedriva studier enligt korrespondensmetoden, som om det gällde en person; medlemmarna i cirkeln få sina brev gemensamt rättade och bedömda. Denna form med cirklar har visat sig vara särskilt lämplig, men även enskilda bedriva korrespondensstudier i vårt land, och det finns många duktiga män och kvinnor som på detta sätt fått den bildning och utbildning, som de äga och som gjort dem så nyttiga för samhället. Att denna gren av bildningsverksamheten genom dagens beslut kommer i åtnjutande av statsbidrag är ägnat att glädja alla vänner av folkbildningen i vårt land.

Jag uttalar också min tillfredsställelse — och den tillfredsställelsen delas, det vet jag, av alla, som syssla med denna betydelsefulla verksamhet bland vårt lands ungdom — över att statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet och regeringen i sin helhet kunnat ge det förtroendet åt de inom folket verkande bildningsorganisationerna, att de självständigt få bedriva sin verksamhet som hittills. Staten har inte lagt sin tunga hand över deras verksamhet utan gett dem förtroendet att visserligen under den statliga uppsikt, som

Anslag till understöd åt studiecirkelverksamhet. (Forts.)

skolöverstyrelsen utövar, men i alla fall under frihet driva sin verksamhet. Man har därigenom kunnat undvika den byråkratiska apparat, som annars hade blivit nödvändig. Nu blir det en mycket ringa ökning av verksamheten i skolöverstyrelsen för denna saks skull. Det kommer att inskränka sig till att en eller två nya tjänstemän tillsätts på en rotel i styrelsen. I övrigt blir det ungdomarna själva, som genom sina organisationer få sörja för administration, rapportgivning, utredning och sådant, som behövs för statsbidraget. Denna frihet är mycket värd, och att den blivit obeskuren tacka vi särskilt för.

Jag ber slutligen att få uttala den förhoppningen på denna för det frivilliga folkbildningsarbetet minnesvärda dag, att ungdomen i vårt land skall i ökad utsträckning deltaga i denna verksamhet. Vi äro väl underkunniga om att man inte kan med penningens makt göra så mycket, när det gäller ungdomens håg och lust för frivilligt bildningsarbete. Jag väntar mig således inte någon massanslutning därför att de ekonomiska svårigheterna lindrats för detta arbete. Jag tror dock, att man har anledning i alla fall att vänta sig ökad anslutning, ökad stabilisering och ökad kvalitet i folkbildningsarbetet och att således detta beslut skall bli till gagn för ungdomen i vårt land.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Punkterna 8—12.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 13.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av 455 500 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Wagnsson* och *Wetter* (I: 38) och den andra inom andra kammaren av herr *Lindberg* (II: 64), hade hemställts, att riksdagen måtte för nykterhetsfrämjande verksamhet bland sjömännen för nästa budgetår anslå 12 000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 38 och II: 64, till Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande för budgetåret 1947/48 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 455 500 kronor.

Herr **Wetter**: Herr talman! Jag hade ursprungligen inte tänkt kommentera statsutskottets utlåtande på denna punkt, där utskottet avstyrkt den motion, som avlämnats i denna kammare av herr *Wagnsson* och mig och i andra kammaren av herr *Lindberg* angående anvisande av 12 000 kronor till nykterhetsfrämjande verksamhet bland sjömännen. Det är emellertid ecklesiastikministerens närvaro här i kammaren, som gör att jag nu tänker säga några ord.

Det har från intresserade parter inom handelssjöfarten under senare år tagits en hel del initiativ för att söka förbättra nykterhetstillståndet på fartygen. Men, herr talman, detta är nog inte bara de intresserade parternas sak. Vår handelsflotta har under senare år vuxit i mycket hög grad, och våra svenska fartyg utgöra nu faktiskt i världens olika länder ofta sedda representanter för oss och tas som uttryck för tillståndet i vårt land. Det är därför som det skulle

Anslag till undervisningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande.

Anslag till undervisningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande.
(Forts.)

vara av värde, om inte bara de intresserade parterna verkade för denna sak, som är ganska allvarlig, utan att också staten själv visar intresse för den.

Nu förstår jag utskottets motivering och kan delvis gilla den, men jag vill här rikta den vädjan till ecklesiastikministern, att när det efter utskottets anvisning inom en nära framtid kommer en begäran om hjälp från centralorganisationen inom nykterhetsfrämjandet, herr statsrådet ville tillmötesgå denna begäran och göra det snart, så att vi kunna skapa goda förhållanden i det avseende det här gäller inom vår handelsflotta.

Herr talman! Jag har inget yrkande.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till skolöverstyrelsen jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 158, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1947/48 under V a huvudtiteln till brandväsendet jämte i ämnet väckt motion.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

*Om löneför-
bättring för
vissa post-
stationsföre-
ståndare
m. m.*

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 159, i anledning av väckt motion om förbättrade löneförmåner åt föreståndarna vid landsortens poststationer m. m.

I en inom andra kammaren av herr *Pettersson* i Ersbacken m. fl. väckt motion (II: 35) hade föreslagits, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om att föreståndarna vid landsortens poststationer erhöle en bättre avlöning samt mera tillfredsställande lokaler.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att motionen II: 35 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr **Thun**: Herr talman! Jag ber att få framföra ett tack till utskottet för den välvilliga motivering, som det har anfört i sitt utlåtande. Jag vill emellertid i detta sammanhang erinra om att poststationsföreståndarkårens medlemmar ha tillhört de tysta i landet. De ha inte haft någon fördel av det, utan snarare kan man konstatera att denna grupp av tjänstemän har blivit totalt bortglömd. När vi konstatera att en poststationsföreståndare i tionde gruppen, alltså den som står närmast intill föreståndarna för postexpeditionerna, har ett arvode som motsvarar lönegrad A 6 i det civila avlöningsreglementet, då inser man att det arbete, som denna kårs medlemmar ha utträttat och utträtta i landet, inte värdesättes tillräckligt. Vi kunna snarare säga, att denna kår på grund av den glömska, som den har fallit i, har sjunkit ned till en ren proletärklass.

Jag tror inte jag överdriver om jag gör den meningen gällande, att med den brist på arbetskraft, som för närvarande råder, kommer detta arbetsområde att bli avfolkat, såvida inte statsmakterna vidtaga åtgärder för att förbättra denna grupps löneställning.

Det har sagts här, att poststationsföreståndarnas löner icke kunna sättas högre eftersom expeditionsföreståndarna, eller mästarna, komma i gruppen över,

Om löneförbättring för vissa poststationsföreståndare m. m. (Forts.)
nämligen lönegrad A 7, och man självfallet inte kan avlöna poststationsföreståndarna högre än expeditionsmästarna. I det avseendet vill jag framhålla, att det torde vara ganska nödvändigt att över hela linjen uppåt höja lönerna för att göra det möjligt för dem, som ligga längst ned, att få en förbättrad ställning.

Generalpoststyrelsen har i sitt remissyttrande bland annat påpekat att det endast är grupperna 10—12 som betraktas såsom helavlönade tjänstemän. Jag vill för min del framhäva — liksom utskottet har gjort i sin välvilliga motivering — att arbetet har ökat oerhört under de senaste tio åren och att det är en felkalkylering när man säger, att de övriga poststationsföreståndarna kunna betraktas som deltidanställda. Det håller inte streck, utan jag skulle tro att man först då det gäller den femtonde klassen kan börja tala om deltidanställning.

Det är ju så, att vid poststationer av klasserna 13—20 skola föreståndarna själva hålla lokaler. Härför utgår ett expensanslag, och det har man ansett täcka kostnaderna. Poststationsföreståndarna ha ju emellertid även här en annan uppfattning. Vad bränslet beträffar var ju sålunda förkrigspriset på koks 1:20 per hektoliter, men nu har det gått upp till 5:22. Jag nämner detta som ett enda bevis på hur deras kostnader ha stegrats. Detta måste givetvis inkluderas i poststationsföreståndarnas kalkyler, då de skola undersöka huruvida expensanslaget täcker samtliga kostnader.

Jag tror det är nödvändigt, herr talman, att denna kår verkligen kommer i blickpunkten och får utsikt att räkna med en rättvisare ställning än den hittills har intagit. Och jag ber att få tillägga, att kåren hoppas mycket av vad utskottet har påpekat och erinrat om i sitt utlåtande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 39, i anledning av väckta motioner om utfärdande av vissa föreskrifter att av länsstyrelserna beaktas vid fastställande av brandordningar och om ändring av viss bestämmelse i normalbrandordningen för landskommuner.

Ang. vissa bestämmelser i normalbrandordningarna.

Första lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft fyra inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 46 i första kammaren av herr *Gränebo* m. fl. och nr 154 i samma kammare av herr *Isaksson* m. fl. samt nr 103 i andra kammaren av herr *Pehrsson-Bramstorp* m. fl. och nr 244 i samma kammare av herr *Jonsson* i Malmgrava m. fl.

I motionerna I: 46 och II: 103, vilka voro likalydande, hade yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville utfärda sådana föreskrifter för länsstyrelserna, att dessa vid fastställande av brandordningar beaktade de i motionerna anförda synpunkterna. I motionerna hade gjorts gällande, att länsstyrelserna vid fastställande av brandordningar icke beaktade, att normalbrandordningarna icke kunde oförändrade passa för alla fall och att bestämmelsen i brandlagen om skyldighet för fastighetsägare att vidtaga de åtgärder, som ur brandskyddssynpunkt vore nödvändiga, måste tillämpas med måttfullhet och med iakttagande av att kostnaderna för brandskyddsåtgärderna stode i rimligt förhållande till de värden som skulle skyddas. Som exempel å bestämmelser i normalbrandordningarna, som ej kunde passa överallt, hade anförts förbudet mot att anbringa stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än 12 meter från stall, ladugård, loge eller byggnad med eldstad. Vidare hade påtalats, att de i normalbrand-

Ang. vissa bestämmelser i normalbrandordningarna. (Forts.)
ordningen för landskommuner intagna sotningsbestämmelserna vid tillämpningen skärpts i fråga om sotningsfrister och kompetens för den som skulle utföra sotning.

I motionerna I: 154 och II: 244, vilka jämväl voro likalydande, hade yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att bestämmelsen i § 37 i normalbrandordning för landskommuner med förbud mot anbringande av stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än 12 meter från stall, ladugård, loge eller byggnad med eldstad måtte utgå.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på återopade grunder hemställt,

A) att riksdagen i anledning av förevarande motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta bringa till länsstyrelsernas kännedom vad utskottet i utlåtandet anfört rörande bestämmelsen i normalbrandordningarna om avstånd mellan stack och byggnad;

B) att motionerna i övrigt icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade anmälts av herrar *Lodenius* och *Pettersson* i Ersbacken, vilka dock ej antytt sin mening.

Herr **Lodenius**: Herr talman! De i det föreliggande utlåtandet behandlade motionerna ha ju alla det gemensamt, att de beröra de brandanordningar, som enligt gällande brandstadga skola antagas av varje kommun och som för att bli va gällande skola underställas vederbörande länsstyrelse för prövning och fastställelse.

Genom 1944 års brandlag och brandstadga ha ju särskilt landskommunerna ålagts en väsentlig förstärkning av brandskyddet, och mot detta torde i stort sett intet vara att erinra. Vad som däremot har vållat en del besvärlighet och jag tvekar inte att säga även irritation har varit just brandordningarna. Till ledning för kommunerna vid upprättande av brandordningarna har som bekant, såsom i motionerna och i utskottets utlåtande även påpekats, på uppdrag av chefen för kommunikationsdepartementet riksbrandinspektören med biträde av särskilt tillkallade sakkunniga utarbetat s. k. normalbrandordningar, olika för stad och landsbygd. Dessa normalbrandordningar innehålla en hel del detaljbestämmelser, som i många fall äro svåra, ja rent av omöjliga att tillämpa, i varje fall inte utan stora besvärligheter och kostnader. En sådan bestämmelse är den, som synes utgöra huvudmotivet för årets motioner i denna fråga, nämligen att stack av otröskad gröda, halm eller hö icke får anbringas på närmare avstånd än 12 meter från stall, ladugård, loge eller byggnad med eldstad. Inom parentes vill jag erinra om att det även under förra året väcktes motioner i denna fråga, varjämte ifrågavarande avståndsbestämmelser för stack voro föremål för en interpellation i andra kammaren.

Vad man framför allt anmärker på är, att vissa länsstyrelser vid prövning av brandordningarna alltför ensidigt synas vilja tillämpa normalbrandordningens bestämmelser utan att taga tillräcklig hänsyn till att dessa bestämmelser inte kunna passa för alla fall. För egen del har jag i varje fall den erfarenheten, att länsbrandinspektörerna, som väl oftast utgöras av välmeriterade brandchefer i städer eller andra större tätorter och som givetvis äro skickliga och dugliga i sitt yrke, alltför mycket, jag skulle vilja säga i ovist nit, hålla på normalbrandordningens bestämmelser och kanske i de flesta fall på grund av bristande kännedom om de verkliga förhållandena på landsbygden icke taga vederbörlig hänsyn till möjligheterna för bestämmelsernas efterlevnad. Länsstyrelsen i Kopparbergs län säger också i sitt i detta

Ang. vissa bestämmelser i normalbrandordningarna. (Forts.)

utlåtande refererade yttrande med anledning av de föreliggande motionerna bland annat, att länsbrandinspektörerna se på dessa förhållanden med fackmannens ögon och kräva naturligtvis ett maximum av åtgärder i brandsäkerhetsavseende. Samma länsstyrelse fortsätter, att det ankommer på länsstyrelsen att väga dessa krav mot kommunernas och fastighetsägarnas intresse av en rimlig och smidig tillämpning av brandlagstiftningen.

Såvitt jag kunnat tolka första lagutskottets utlåtanden i denna fråga rätt — jag tänker härvid inte endast på det nu föreliggande utlåtandet, utan även på det utskottet avgav förra året i liknande ärende — så är utskottet av samma mening, ity att utskottet har varit angeläget att understryka, att normalbrandordningarna inte oförändrade kunna passa för alla fall, då förhållandena inom de olika kommunerna äro mycket skiftande. Utskottet säger också i sitt nu föreliggande utlåtande bland annat, att det vill understryka betydelsen av att man icke genom onödigt stränga krav i fråga om brandskydd äventyrar det frivilliga intresse för brandväsendet, som finnes och som är en nödvändig grund för landsbygdens brandväsen.

Jag har, herr talman, varit angelägen att framhålla dessa uttalanden, därför att jag anser dem innebära en positiv och riktig inställning till denna fråga. För min del skulle jag emellertid önskat att utskottet på några punkter i sitt utlåtande hade sträckt sig något längre, än vad fallet är, och det är särskilt ett uttalande av utskottet, som jag inte reservationslöst har kunnat ansluta mig till. Det är därför, herr talman, jag har låtit anteckna min reservation.

På s. 17 säger nämligen utskottet, efter att ha refererat ett uttalande av riksbrandinspektören, följande: »Utskottet anser det vara önskvärt, att det öppnas möjlighet till dispens från 12-metersbestämmelsen i de fall, då på grund av nyssnämnda förhållanden hinder möter att följa densamma. Det kan vara föremål för tvekan, om dispensprövningen bör helt läggas i lokal myndighets hand eller i vissa fall bör tillkomma länsstyrelsen. Det förslag som framlagts av riksbrandinspektören synes emellertid innebära en god lösning, och utskottet vill uttala sin anslutning till detta.»

Det förslag av riksbrandinspektören, som utskottet härvid ansluter sig till, innebär att en generell minskning av detta avstånd på 12 meter inte borde medgivas, men att, där på grund av mark- eller byggnadsförhållanden hinder föreläge att lägga upp stack på 12 meters avstånd, dispens från denna normalbestämmelse borde efter prövning i varje särskilt fall kunna meddelas av brandchef eller brandsynenämnd. Avståndet skulle dock enligt riksbrandinspektören icke få understiga 9 meter, såvida icke länsstyrelsen lämnat tillstånd därtill. Det är, herr talman, framför allt mot denna snäva begränsning, som jag för min del reagerar.

Den, som har kännedom om bebyggelsen på landsbygden och särskilt där denna är samlad i byar med ett flertal mindre brukningsdelar, där gårdarna äro tätt belägna, vet att det just på grund av mark- och byggnadsförhållandena i många fall är hart när omöjligt att tillämpa denna tolvetersgräns. Därtill komma tekniska svårigheter och bristen på arbetskraft. Jag ber, herr talman, att i detta sammanhang få anföra ett yttrande av föreståndaren för statens maskinprovningar i Ultuna, som finnes återgivet å sidorna 9 och 10 i utskottets utlåtande. Sammanfattningsvis säger han följande: »Det är i ganska omfattande utsträckning nödvändigt att lägga halm i stackar, och det är ofta fullt berättigat att placera stackarna i närheten av byggnader.

Konsekvenserna av 12-metersbestämmelsen blir helt olika vid skilda gårdar. I många fall medför föreskriften ej några olägenheter, i många andra uppstå svårigheter av mer eller mindre allvarlig art. Det ges många fall där det med

Ang. vissa bestämmelser i normalbrandordningarna. (Forts.)
hänsyn till bristen på arbetskraft samt på maskiner eller maskindetaljer, t. ex. fläktor, för närvarande icke ens är möjligt att följa bestämmelserna.

Att i normalbrandordningen minska avståndet torde icke vara tillfredsställande eftersom många ändock icke skulle få avsedd lättnad. Om det ur brandskydds- och eldsläckningssynpunkt anses vara viktigt att i görligaste mån hålla halmstackarna på avstånd från byggnaden torde det vara riktigare möjliggöra dispens i enskilda fall på annat sätt än nu. Denna dispens bör kunna meddelas av lokal myndighet, som har möjlighet att på ort och ställe granska förhållandena och därefter utan tidspillan fatta beslut i ärendet. Genom bl. a. länsbrandinspektörernas arbete torde det sedan vara möjligt att i ett efter tidsläget anpassat tempo leda utvecklingen i önskvärd riktning.»

Beträffande de svårigheter, som kunna uppstå på grund av mark- och byggnadsförhållanden, skall jag be att få anföra ett exempel från den by, där jag är bosatt. En jordbrukare där har sina ekonomihus i en enda länga, med ungefär 12 meters avstånd till rågång på vardera sidan om byggnaden. För att denne jordbrukare skall kunna lägga upp en stack på 12 meters avstånd från byggnaden måste han transportera halmen parallellt med byggnaden över en väg och ut på ett gärde. Detta innebär att han måste förflytta halmen minst 30—40 meter från uttaget i ladans vägg. Att en så lång transport i samband med tröskningen måste medföra stora besvärligheter och kostnader bör stå klart för envar. Däremot kan denne jordbrukare utan större olägenhet förlägga stacken 6 meter från byggnaden. Jag vill tillägga, herr talman, att detta fall långt ifrån är enastående.

För min del har jag alltid varit positivt inställd till brandförsvaret, och jag kan gå med på att normalbestämmelsen skall föreskriva 12 meters avstånd. Vad jag däremot inte kan förstå, det är, att den möjlighet till dispens, som bör finnas i varje brandordning, inte skall kunna meddelas av lokal myndighet, såsom brandchef eller brandsynenämnd, längre än till 9 meter. Visserligen torde man ha möjlighet att hos länsstyrelsen få en vidgad dispens, men ett sådant förfaringssätt måste dock bli betydligt mera omständligt och komma att kräva längre tid innan dispens kan erhållas. Dessutom har jag, herr talman, en ganska bestämd känsla av att man inte så litet har överdrivit betydelsen av denna gränsbestämning rörande stacks placering.

Ehuru jag således, herr talman, inte helt och oförbehållsamt kan ansluta mig till utskottets uttalande på alla punkter, anser jag mig som ärendet nu ligger till inte kunna komma med något annat yrkande än om bifall till utskottets förslag. Jag gör emellertid detta under den bestämda förhoppningen, att vederbörande myndigheter skola beakta de svårigheter, som föreligga på detta område, och att de, i de fall där tolvmetersgränsen anses böra bibehållas såsom normalbestämmelse i brandordningen, skola medgiva ett smidigt dispensförfarande.

I detta anförande instämde herrar *Westman* och *Löfvander*.

Herr **Ekströmer**: Herr talman! Som första lagutskottets talesman kanske jag endast behövt yrka bifall till utskottets förslag, men herr Lodenius har ju lagt fram sina synpunkter ganska utförligt, och därför kan det vara motiverat att också jag säger några ord.

Vi ha givetvis i utskottet haft uppmärksamheten mycket starkt riktad på sådana förhållanden som herr Lodenius nämner, och vi förstå mycket väl att en brandordning kan bereda jordbrukare ganska avsevärda besvärligheter. Men man får inte bara tänka på jordbrukarens arbetsproblem, utan man bör också tänka på vikten både för honom och för det allmänna av att ha ett ordentligt

Ang. vissa bestämmelser i normalbrandordningarna. (Forts.)

brandskydd, och så får man försöka avväga dessa båda synpunkter på lämpligt sätt. Jag måste säga, att jag tycker att utskottet inte har någonting att förebrå sig i detta avseende. Vi ha gått med på vissa uppmjukningar av de bestämmelser, som i allmänhet tidigare tillämpats.

Jag skall inte gå in på alla punkter, utan endast tala om den punkt som herr Lodenius var inne på, nämligen dispensförfarandet beträffande avstånd under 9 meter. Där har utskottet förklarat, att det är länsstyrelsen som skall ge dispens, under det att herr Lodenius gärna ser att det skall vara en lokal instans — brandchefen eller brandsynenämnden — som skall göra det. Jag måste säga, att hur gärna man än vill hjälpa jordbrukarna så tycker jag ändå att det vore ganska betänkligt att lägga en sådan fråga i handen på en rent lokal nämnd. Vi skola tänka på att den statistik, som nämnes här i utskottsutlåtandet, visar att 61 procent av alla eldsvådor bland sådana byggnader som det här gäller ha uppkommit på grund av att dessa stackar ha legat mindre än 9 meter från logen, och under sådana omständigheter måste man, tycker jag, iakttaga mycket stor försiktighet när det gäller att ge dispens från bestämmelserna. Men i ett sådant fall som det herr Lodenius nämnde — och det kanske finns många sådana — kan man väl tänka sig att en länsstyrelse inte ställer sig avvisande när det gäller dispens: man kan ju tänka sig att saken skall kunna ordnas på någorlunda betryggande sätt genom föreskrifter om vissa skyddsanordningar.

Liksom herr Lodenius vill jag erinra om att utskottets utlåtande endast är avsett att tjäna till ledning för kommuner och länsstyrelser, i kommunerna för upprättande av brandordningar och vid länsstyrelserna för fastställelse av dylika, och jag tror, herr talman, att när det kommer till kritan och när detta utlåtande kommer ut i bygderna, skall man allmänt bli tillfredsställd med detsamma, och brandordningarna skola säkerligen både upprättas och fastställas så, att några irritationer icke behöva uppkomma.

Herr Isaksson: Herr talman! Jag har tillåtit mig att motionera i denna fråga. Jag har gjort det därför, att jag anser att man, då man har gått i författning om att utarbeta denna normalbrandordning — som skall tjäna till ledning vid fastställande av brandordningar för landsbygdskommunerna — har avfattat den strängare än nöden kräver. Detta är också, skulle jag tro, den övervägande meningen bland jordbrukarna.

Alldeles särskilt har man stannat inför bestämmelsen i paragraf 37 i normalbrandordningen, vilken paragraf stipulerar förbud mot anbringande av stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än 12 meter från stall, ladugård, loge eller byggnad med eldstad. Att det är något på tok med den paragrafen måste väl de flesta förstå, då frågan redan förflidet år debatterades här i riksdagen, redan innan normalbrandordningen behövde tillämpas. Förståelsen för paragrafen har ingalunda ökat hos jordbrukarna sedan paragrafen nu i praktiken har gällt ett halvår. Alla äro nog villiga att söka åstadkomma minskade brandrisker, men denna förminskning av brandriskerna bör inte av myndigheterna stipuleras ske på sådant sätt, att det stöter på oöverstigliga svårigheter att efterleva bestämmelserna. Sådana bestämmelser, som i ett mycket stort antal fall ej gå att tillämpa i praktiken, kunna vara ägnade att uppluckra respekten för gällande förordningar, vilket inte torde vara eftersträfvansvärt.

Som exempel på fall då paragrafen ej går att tillämpa torde kunna pekas på alla de jordbruk, där husen äro så belägna, att plats ej finnes för uppsättande av stack utanför denna tolvetersgräns om man också skall undvika att komma in på grannens åker eller husplats.

Ang. vissa bestämmelser i normalbrandordningarna. (Forts.)

Det är också andra problem man stöter på. Särskilt under nu rådande exceptionella brist på arbetskraft inom jordbruket — vilken brist torde komma att kvarstå avsevärd tid framåt — vållar denna tolvetersgräns avsevärda svårigheter, framför allt i mindre jordbruk, där den tröskade halmen transporteras ut till stackarna med handkraft. Där halmpress användes är det ofta omöjligt för denna att skjuta i väg halmen tillräckligt långt och högt, och användas halmfläktar blir det nödvändigt att förlänga rörledningarna, vilket med nuvarande brist på plåt nära nog hör till det omöjliga. Vidare äro motorerna ofta ej anpassade för den ökade kraft, som en längre transport av halmen nödvändiggör.

Svenska brandskyddsföreningen har i sitt yttrande anfört, att bestämmelsen om tolvetersgränsen i första hand kommit till för att avvärja risken för att gnistor från byggnadernas skorstenar kunna antända närbelägna stackar. Ja, det kan jag hålla med om, och jag anser till och med, att då det gäller byggnad med eldstad är 12 meter ett för litet avstånd till en stack. Hade paragrafen endast stipulerat stacks sättande 12 meter från byggnad med eldstad så hade det således inte varit något att resonera om.

I samma yttrande nämnes också risken för att barns lek med eld kan åstadkomma brand, som sedan sprider sig till närbelägna byggnader. Att barn emellanåt tända eld torde inte kunna undvikas, men händer så sker det nog lika ofta i ladan direkt som i stacken bredvid.

I mitt eget län har jag just förhört mig hos två av de större brandstodsbolagen, som meddela försäkring på landsbygden, men intet av dessa hade under 1946 haft något eldsvådetillbud förorsakat av att halmstack legat för nära någon byggnad.

Herr talman! Jag har kommit att fästa mig vid en punkt i första lagutskottets yttrande, där det står: »Om icke någon bestämmelse i ämnet finnes i brandordningen eller i de försäkringsvillkor som gälla för ett visst fall, har ägaren därför att väga de jordbruksekonomiska intressena mot brandskydds-synpunkterna. Han kan då i kortsynt optimism komma att underskatta brandfaran och lägga stacken på kortare avstånd än som kan anses betryggande.»

Ja, nog måste bonden i denna tid vara optimist om han skall kunna klara av saker och ting, inte minst med tanke på arbetskraften, men att han i denna sin optimism skulle eftersätta hänsynen till brandrisk för hus och hem anser jag föga troligt. Där råd och lägenhet så bjuda placeras nog halm- och sädesstackarna på sådant sätt att minsta fara uppstår.

I normalbrandordningen för landsbygden står på första textsidan angivet, att då förhållandena inom de olika kommunerna äro mycket skiftande kan normalbrandordningen givetvis icke oförändrad passa för alla fall. Detta är nog så riktigt. Det har också visat sig, att länsstyrelserna i de olika länen ha tilllämpat normalbrandordningen på olika sätt. I ett län har bland 17 fastställda brandordningar för landsbygden bestämmelsen om visst avstånd mellan stack och byggnad uteslutits i elva fall och ändrats i två fall. Detta visar också svårigheterna i tillämpningen. Jag anser det nog vara enklast och även fullt tillfredsställande om brandstodsbolagen själva, ifall så anses erforderligt, på sina bolagsstämmor antaga säkerhetsbestämmelser. Där ha ju också försäkringstagarna själva tillfälle att närvara och göra sina röster hörda.

Nu har ju visserligen riksbrandinspektören ansett, att en uppmjukning av bestämmelsen i enlighet med vad som tillämpats av länsstyrelserna i Malmöhus och Kristianstads län skulle kunna göras. I dessa län har, då särskilda skäl förelegat, medgivits, att under tiden augusti—oktober stackar må placeras på ett intill 6 meter förminskat avstånd från byggnad.

Riksbrandinspektören anser nu, att man skulle bygga vidare på detta. En

Ang. vissa bestämmelser i normalbrandordningarna. (Forts.)

generell minskning av avstånden borde visserligen inte medgivas, heter det, men där på grund av mark- och byggnadsförhållandena hinder föreläge att lägga upp en stack på 12 meters avstånd från byggnad, borde efter prövning i varje särskilt fall dispens från bestämmelsen kunna meddelas av brandchef eller brandsynenämnd. Avståndet skulle dock inte få understiga 9 meter utan särskilt tillstånd av länsstyrelsen. Detta förslag innebär enligt utskottets mening en god lösning, och utskottet uttalar sin anslutning till detta.

För min del vill jag säga, att detta är ett steg i rätt riktning, men det anföres på ett annat ställe i utskottets utlåtande exempel på att myndigheter anse det individuella dispensförfarandet vara alltför omständligt och tidskrävande och följaktligen måste vara svårt att tillämpa. Man frågar sig, om det inte nu hade varit tillfälle att taga ytterligare ett steg och förorda en strykning av § 37 i förslaget till normalbrandordning. Jag måste säga att man väsentligt överdriver faran för att eld från en halmstack skall sprida sig till byggnaderna.

Jag ber, herr talman, alltså att få yrka bifall till motionen i denna kammarer nr 154, vari hemställles, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att bestämmelsen i § 37 i normalbrandordning för landskommuner med förbud mot anbringande av stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än 12 meter från stall, ladugård, loge eller byggnad med eldstad måtte utgå».

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att i avseende på det nu förevarande utlåtandet yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr *Isaksson*, att utskottets hemställan skulle bifallas med de ändringar i utskottets yttrande, som föranleddes av bifall till motionen I: 154.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Isaksson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad första lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 39, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr *Isakssons* under överläggningen gjorda yrkande.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid att flertalet röstade för ja-propositionen.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 34, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om virkesmätning, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 28 februari 1947 dagtecknad proposition, nr 95, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

dels antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag om virkesmätning,

*Lagförslag
om virkes-
mätning
m. m.*

Lagförslag om virkesmätning m. m. (Forts.)

dels ock å riksstaten för budgetåret 1947/48 under nionde huvudtiteln anvisa ej mindre till Kostnader för virkesmätning ett förslagsanslag av 80 000 kronor än även till Kurser för virkesmätare m. m. ett anslag av 10 000 kronor.

I det av Kungl. Maj:t framlagda lagförslaget var 1 § första stycket så lydande:

Konungen äger då särskilda skäl därtill äro förordna, att inom riket eller viss del därav mätning av virke skall, där mätningen är avsedd att ligga till grund för bestämmande av vederlag för virket eller där den som driver verksamhet för förädling av virke låtit på grund av avverkningsrätt avverka virket för att använda detta i nämnda verksamhet, utföras i enlighet med föreskrifter som meddelas av Konungen eller skogsstyrelsen. Om förhållandena därtill föranleda må Konungen tillika förordna, att sådan mätning skall ombesörjas av virkesmätare, som av Konungen eller skogsstyrelsen därtill erhållit tillstånd (auktorisering), eller ock av virkesmätning snämnd varom i denna lag förmäles. Finnes visst slag av virke böra undantagas från förordnande eller påkallas eljest av förhållandena inskränkningar, skola därav föranledda begränsningar i förordnandet göras.

Propositionen hade, såvitt angick anslagen, hänvisats till jordbruksutskottet och i övrigt till lagutskott. I den del propositionen hänvisats till lagutskott hade den behandlats av andra lagutskottet.

I samband med propositionen hade utskottet till behandling förehaft tre i anledning av densamma väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 239 av herr *Carl Sundberg* m. fl. samt nr 240 av herr *Gustav Emil Andersson* m. fl. ävensom inom andra kammaren nr 357 av herr *Pettersson* i Norregård m. fl., likalydande med nr 240 i första kammaren.

I motionen I: 239, av herr *Carl Sundberg* m. fl., hade hemställts om sådan ändring av det genom propositionen framlagda lagförslaget, att i dess 1 § första stycket andra punkten sades, att bestämmelserna i denna punkt endast skulle gälla för de delar av riket, där 1935 års lag hittills varit gällande.

Utskottet hade i det nu ifrågakvarande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

A. att riksdagen — med förklaring, att det genom propositionen framlagda lagförslaget icke kunnat i oförändrat skick antagas — måtte för sin del antaga under punkten infört förslag till lag om virkesmätning;

B. att motionerna I: 239 samt I: 240 och II: 357 måtte anses besvarade genom vad utskottet hemställt under A.

Reservation hade anförts av herr *Hagman*, som likväl ej antytt sin åsikt.

Herr **Hagman**: Herr talman! Jag har till det föreliggande utskottsutlåtandet fogat en blank reservation, och med anledning därav anhåller jag att få säga några ord.

Som kammarens ledamöter väl känna till, ha vi haft en lag om virkesmätning allt sedan år 1935. Denna lag har emellertid varit gällande endast inom vissa delar av landet, nämligen i Norrland och i delar av Svealand. Anledningen till begränsningen av tillämpningsområdet har varit, att förhållandena på virkesmätningens område i södra och norra delarna av landet ha varit väsentligt olika. Till följd av under kriget rådande speciella förhållanden fingo vi 1943 en provisorisk lag med bestämmelser om mätning av ved och annat virke. Denna lag upphör att gälla med denna månads utgång. Sistnämnda lag har gällt för hela riket, och den skall nu liksom 1935 års lag ersättas med den lag, varom beslut nu skall fattas.

Den nu föreslagna lagen skall vara permanent och skiljer sig således i det

Lagförslag om virkesmätning m. m. (Forts.)

avseendet från 1943 års lag. Den skall också omfatta hela riket och skiljer sig i det avseendet från 1935 års lag. Den avser att reglera inte endast mätningar av s. k. köpvirke, utan delvis även av eget virke. Det är således väsentliga utvidgningar av tillämplighetsområdet som här äro föreslagna.

Vad kan då anledningen vara till att man i en sådan utsträckning, som här föreslagits, vill ingripa reglerande just på virkesmätningens område? Beträffande den geografiska utvidgningen har det anförts, att mätningarna i södra Sverige hittills äro särskilt bristfälliga och lämna mycket övrigt att önska. Därför menar man att en lag med straffhot i bakgrunden skulle vara nödvändig. Om vad som i det avseendet sägs tror jag nog meningarna äro mycket delade.

Jag har försökt att hos skogssakkunnigt folk i södra delen av landet få belägg för att dessa uttalanden skulle vara med verkliga förhållandet överensstämmande, men jag har helt misslyckats i det avseendet. Såväl högskoleutbildade skogsmän som andra anse att något behov av en lag av den omfattning, som här föreslagits, inte föreligger. Man har emellertid allmänt haft den uppfattningen, att den form, som lagen har fått, nämligen fullmaktslag som skall tillämpas först efter förordnande av Konungen, innebär en fördel av stort värde. Man uttalar också allmänt den förhoppningen, att lagen aldrig måtte träda i tillämpning. Nu har 1935 års lag, som varit gällande i tolv år, ännu inte behövt tillämpas, men man anser att den gjort nytta ändå därigenom att lagens förefintlighet har underlättat tillkomsten av frivilliga överenskommelser på det förevarande området. Riktigheten av denna uppfattning kan kanske bestridas, men sagda uppfattning är dock ganska allmän i de bygder som berörts av lagen. Skulle behov av ingripande i någon form från det allmännas sida anses föreligga beträffande förhållandena i södra Sverige, anser man att detta borde ske i den formen, att genom samhällets försorg utbildades och stode till disposition auktoriserade mätare, varigenom, om någon part — köpare, säljare eller arbetare — anförde klagomål över verkställd mätning, sådan skulle kunna utföras av fullt opartisk expertis. Om samhället ginge in för en sådan ordning, hade man gjort vad som rimligen kunde anses behöfligt på detta område. För övrigt har man nog allmänt den uppfattningen att dessa angelägenheter borde liksom hittills kunna ordnas av de intresserade parterna själva utan det allmännas ingripande, precis som på andra områden av näringslivet.

Vad jag här sagt gäller givetvis de södra delarna av landet. Vi ha där också en pigg och vaken jordbrukar- och skogsägarbefolkning, som helt visst icke saknar förmåga att tillvarata sina egna intressen. Förhållandena i södra Sverige äro i övrigt väsentligt olika förhållandena i norra Sverige, där de stora skogsbolagen och skogsindustrierna dominera och där transporterna ske gemensamt på de stora flottlederna. Något dylikt ha vi ju som bekant inte i de södra delarna av landet. Det erkännes också i propositionen, att skillnaderna mellan norra och södra Sverige äro väsentliga, och jag behöver därför inte ytterligare belysa detta förhållande.

Med det sagda har jag sökt göra gällande, att en utsträckning av lagen till södra Sverige inte är behöflig eller önskvärd. Detta gäller emellertid inte beträffande förslaget om standardiserade regler för mätning av virket. Dylika regler behövas säkert, men de måste vara ändamålsenliga och kunna smidigt anpassas efter de skiftande förhållandena på virkeshandelns område. Om det sker, tror jag att man kan vara övertygad om att skogsägarna och jordbrukarna liksom också virkesköparna skola villigt acceptera mättningsreglerna och allmänt tillämpa dem. Särskilt den yngre generationen av jordbrukare och skogsägare ställer sig ingalunda oförstående till förslaget om praktiska

Lagförslag om virkesmätning m. m. (Forts.)

och fasta mättningsregler, och det gör för övrigt icke heller den äldre generationen. Något straffhot för att få reglerna genomförda tror jag inte behöves.

Nu innebär förslaget emellertid inte bara standardiserade mättningsregler utan också att praktiskt taget allt köpvirke skall inmätas av auktoriserade mätare, där så kan ske utan att skogens rotvärde nämnvärt minskas. Kan detta inte ske »frivilligt», kan förordnande härom meddelas. Att vid dylikt förordnande största försiktighet kommer att iakttagas, har i propositionen utlovats, och departementschefens uttalande härom har också kraftigt understrukits av utskottet. Detta ställningstagande från såväl departementschefen som utskottet tillmäta vi stort värde, och vi hoppas att det för framiden skall bli vägledande vid lagens tillämpning.

Det föreliggande förslaget innebär emellertid som tidigare nämnts en utvidgning av lagens tillämpningsområde även i så måtto att eget virke i viss utsträckning jämföras med köpvirke. Lämpligheten och skäligheten av att s. k. auktoriserad mätning skall, om man så vill, tvångsvis kunna äga rum beträffande eget virke kan starkt ifrågasättas. Uppfattningen att dylika lagbestämmelser måste anses olämpliga är mycket allmän bland befolkningen, och detta har också kommit till uttryck i flertalet av remissyttrandena från myndigheter och sammanslutningar i södra Sverige. Skogsstyrelsens motiv för en dylik ordning förefalla också vara verklighetsfrämmande och i ganska hög grad konstruerade. Man får verkligen vara departementschefen tacksam för hans tillrättaläggande av denna fråga och för de inskränkningar i skogsstyrelsens förslag som han vidtagit. Enligt mångas uppfattning kan emellertid icke heller propositionens förslag i fråga om auktoriserad mätning av eget virke vara välbetänkt. Utskottet har ju för sin del anslutit sig till departementschefens uppfattning och ganska bestämt givit sin uppfattning tillkänna. Jag skall givetvis inte här gå närmare in på huru utskottet ser på denna fråga.

Nu kan det givetvis i vissa fall vara förenligt med skogsägarnas intressen att få det egna virket inmätt av auktoriserad mätare. Men detta bör, synes det mig, alltid ske fullkomligt frivilligt och aldrig under tvång.

Med anledning av detta mitt ställningstagande har jag i utskottet önskat få genomförd den ändringen av första paragrafen i den föreslagna lagen, att förordnande icke skulle få omfatta eget virke. Men det har inte varit möjligt att vinna utskottet för en sådan ändring, och jag har därför nödgats att inskränka mig till här gjorda uttalanden.

Jag har, herr talman, i sakens nuvarande läge intet yrkande.

Herr Sundberg, Carl: Herr talman! Förhållandena på virkesmarknaden ha för länge sedan lett till bildandet av virkesmättningsföreningar i de delar av landet, där behov av sådana kan sägas ha förelegat, nämligen i Norrland och vissa delar av mellersta Sverige. Genom att enhetliga regler för bedömning och mätning av virket tillämpas och genom att mätningen verkställs av opartiska personer ha dessa virkesmättningsföreningar visat sig ha en stor mission att fylla, och ordning och trygghet ha blivit rådande på marknaden, till fromma för både virkessäljare och virkesköpare.

När nu så goda resultat kunnat inregistreras av virkesmättningsföreningarnas verksamhet, där den bedrivs i vårt land, frågar man sig: varför har den inte utsträckts till även södra Sverige? Det beror på att förhållandena där i skogligt, topografiskt och virkesmarknadshänseende så väsentligt skilja sig från förhållandena i övriga delar av landet, att de fördelar, som skulle vinnas genom virkesmättningsförfarandets utsträckning dit, skulle elimineras av än större olägenheter. Dessa olägenheter äro i första rummet att hänföra till de stora utgifter som skulle vara förknippade med förfarandet. Mättningsarbetet

Lagförslag om virkesmätning m. m. (Forts.)

kan inte som i norra Sverige koncentreras till flottleder, dit virket drives i stora kvantiteter, ty virket i södra Sverige fraktas från avverkningsplatserna åt vitt skilda håll, till järnvägsstationer, hamnar, lands- och bilvägar och inte minst till de i stor utsträckning här och var förekommande småsågarna och snickerifabrikerna. Det skulle bli ett förfärligt fläckande för den auktoriserade virkesmätaren att utföra mätning av alla dessa på spridda ställen befintliga små virkesposter. Och det skulle bli mycket dyrbart för skogsägaren samt dessutom innebära den stora olägenheten för honom, att drivningsarbetet komme att förhindras och försenas. Det är ju så, att man i synnerhet i södra Sverige har att räkna med snötillgång endast under kortare perioder — det kan vara snöföre en vecka då och en vecka då — och därför gäller det att passa på att få virket utkört ur skogarna just vid dessa tillfällen. Man får inte då gå och vänta på att en person skall komma och mäta in virket efter en eller annan vecka. Då kan det vara för sent. Slutligen finns en annan synpunkt, som i sammanhanget bör ihågkommas. I södra Sverige har man att ta hänsyn till den där förekommande starkt differentierade virkesförädlingsindustrin, sågar och snickerifabriker av olika slag, som var för sig ha behov av olika specialsortiment. Det skulle därför inte bli möjligt att i södra Sverige vinna den enhetlighet i mätningsförfarandet, som på andra håll i regel är möjligt och som avses med denna lagstiftning.

Det är betecknande att de allra flesta av dem, som haft att ta ställning till denna sak, erkänna att de förhållanden, som råda i södra Sverige, göra det mindre lämpligt att där tillämpa denna lag. De uttrycka också samfällt den förhoppningen, att den fullmaktslag, varom nu är fråga, inte skall behöva komma i tillämpning. Men denna tankegång leder enligt mitt förmenande inte till det resultat, som redovisas i propositionen och utskottsutlåtandet, ehuru väl jag i likhet med den föregående talaren med tillfredsställelse observerat, att departementschefen väsentligt uppmjukat de rigorösa bestämmelser, skogsstyrelsen tänkt sig, och att sedan utskottet för sin del arbetat i samma riktning. Tankegången leder i själva verket till och överensstämmer med det förslag till frågans lösning, som redovisas i motionen nr 239 i denna kammar.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till denna motion.

Herr Norman: Herr talman! Herr Sundberg erinrade om det goda resultat, som man har nått på virkesmätningens område framför allt i norra men även i mellersta delarna av landet. Jag skulle tro att förekomsten av 1935 års lag har betytt ganska mycket för genomförandet i praktiken av de anordningar som där komma till synes. Syftet med det nu föreliggande lagförslaget är ju detsamma, nämligen att lagen skall medföra att på frivillighetens väg förhållandena ordnas praktiskt och lämpligt.

Jag tycker att man till stor del kan i de avseenden det här gäller jämföra t. ex. Värmland med södra Sverige. Visserligen har man kanske mera flottningsleder i Värmland, men efter vad en sakkunnig ledamot av utskottet från denna del av landet meddelat har man även där i stor utsträckning övergått till att frakta ut virket till vägarna och därefter transportera det på bil, såsom enligt vad herr Sundberg påpekade sker i södra Sverige, och i Värmland går det alldeles utmärkt att tillämpa de regler, som virkesmätningsföreningen där uppställt.

Som herr Sundberg framhöll, har det från olika håll betonats, att man bör laga efter lägligheten och ta behövlig hänsyn till de olika förhållanden som råda i olika delar av landet. Med hänsyn till avsikten med det föreliggande lagförslaget tror jag att lagen kanske inte behöver tillämpas, utan att syftet

Lagförslag om virkesmätning m. m. (Forts.)
skall nås redan genom att den kommer att utgöra ett påtryckningsmedel för åstadkommande av frivilliga överenskommelser, varigenom förhållandena ordnas på lämpligaste sätt. Att lagen bör gälla för hela landet, sammanhänger bland annat med att lagen skall ersätta 1943 års lag, som gäller över hela landet.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet **Sköld**: Herr talman! Det är inte så mycket att säga i denna sak. Jag vill bara för min del instämma i den från alla håll uttalade förhoppningen, att denna lag inte skall behöva tillämpas, utan att det skall vara möjligt att skapa ett sådant frivilligt samarbete mellan parterna på denna marknad, att förnuftiga mätningföreskrifter kunna genomföras utan att man behöver använda fiskaliskt tvång. Jag vill för min del säga, att vad på mig ankommer skall allt göras som kan göras för att vi inte här skola bli utsatta för några störande intermezzon.

Jag är också fullt medveten om att svårigheterna att genomföra en auktoriserad virkesmätning äro större i södra Sverige än i landets övriga delar särskilt av de skäl, som herr Sundberg här påpekat. Men jag begärde ordet närmast för att säga att man inte bör överdriva dessa svårigheter. När jag gick till prövning av detta ärende, var det med den föresatsen att jag inte skulle medverka till en onödig lagstiftning. Om det vore riktigt — såsom herr Sundberg exempelvis säger, och många remissinstanser också yttrat — att svårigheterna äro så stora, att det inte går att genomföra denna lagstiftning, skulle jag inte ha lagt fram detta förslag. Jag har emellertid inte kunnat gå emot min egen erfarenhet, och min erfarenhet har sagt mig, att man ändå överdriver dessa svårigheter. Icke heller en auktoriserad mätning är, om det skulle behövas, omöjlig att genomföra i södra Sverige. Jag representerar själv en bygd med ett mycket differentierat skogsbruk med många flera sortiment än som är vanligt i de flesta delarna av södra Sverige, och jag har inte kunnat undgå att finna, att detta problem, tack vare skogsägarföreningarnas stora utbredning, i mycket hög grad förenklats. Låt oss säga att i de mest skogrika delarna av södra Sverige kanske mer än 60 procent av i varje fall bondskogarnas virke är försålt genom skogsägarföreningarna. Mätningen sker således centralt genom mätare, utsedda av vederbörande skogsägarförening, vilka mäta alla sortiment, ty vi ha *en* köpare, skogsägarföreningen, och vi ha *en* säljare, skogsägarföreningen, som säljer och förmedlar alla sortimenten till den mängd av industrier, som äro köpare.

Vill man fullfölja tanken, kommer man till det resultatet, att likaväl som det går att genom skogsägarföreningarna genomföra en centralt ledd mätning, kan man givetvis genomföra även en auktoriserad mätning. I verkligheten har man i skogsägarföreningarna, på områden, dit man inte kan nå fram med en virkesmätningförening, ett organ, som efter lämpliga åtgärder bör kunna ta hand även om en auktoriserad mätning, om så skulle behövas.

Svårigheter föreligga på detta område, och vi skola akta oss för att skapa ytterligare svårigheter, och vi skola göra så gott vi kunna för att inte öva våld på den fria köpenskapen, men vi skola inte heller överdriva svårigheterna och säga, att lagen icke på detta område kan tillämpas, om så skulle bli erforderligt, vilket vi alla hoppas icke skall bli fallet.

Herr **Sundberg, Carl**: Herr talman! Det är nog ingen som har tänkt eller sagt, att lagen inte *kan* tillämpas. Men dess tillämpning är förenad med så stora utgifter och så betydande olägenheter för skogsägare och virkesköpare, att den

Lagförslag om virkesmätning m. m. (Forts.)

ur den synpunkten är olämplig och det är också från denna utgångspunkt, jag framställt mitt yrkande här i dag.

Jag vill emellertid uttala min tillfredsställelse med den delen i jordbruksministerns anförande nyss där han säger, att han för sin del önskar, att denna fullmaktslag icke skall behöva sättas i tillämpning och att han vill arbeta för detta.

Jag ber slutligen, herr talman, att av formella skäl få återtaga det yrkande jag nyss framställde.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 311, med förslag till förordning om ändring i uppbördsförordningen den 31 december 1945 (nr 896), m. m.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om virkesmätning, m. m., såvitt angår anslagsfrågor, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo första kammarens andra tillfälliga utskotts memorial och utlåtande:

nr 10, angående remitterande till annat utskott av motion om effektivisering och skärpning av den statliga priskontrollen m. m.; samt

nr 11, i anledning av väckt motion om utnyttjande i den statliga förvaltningen av från statstjänst pensionerade befattningshavare.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Herr **talmannen** yttrade: Efter samråd med andra kammarens talman får jag tillkännagiva, att då det är önskvärt, att utskotten få tillfälle att arbeta i största möjliga utsträckning, komma inga arbetsplena med kamrarna att hållas nu om lördag, alltså den 7 juni. Denna lördag kan därför ägnas åt utskottsarbete. Kamrarna komma visserligen att hålla bordläggningsplena klockan 2 e. m., men då dessa sannolikt komma att bliva av kort varaktighet, torde de utskott, där arbetet det påkallar, kunna sammanträda även på eftermiddagen.

Herr statsrådet *Gjöres* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 308, angående anslag till planläggning av torvforskning m. m.; och

nr 310, angående godkännande av en mellan Sverige och Jugoslaviska Federativa Folkrepubliken träffad handelsöverenskommelse m. m.

Föredrogos och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 308—311.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 272, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisoriskt lönetillägg och tillfälligt lönetillägg till viss militär personal;

nr 273, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till nybyggnad vid ingenjörsvetenskapsakademiens försöksstation m. m.;

nr 274, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till yrkesinspektionen;

nr 275, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1947/48 till bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader m. m.; samt

nr 276, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges anslutning till världshälsovårdsorganisationen.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 343, av herr *Schlyter*,

nr 344, av herr *Lindblom* m. fl., och

nr 345, av herr *Lindblom* m. fl.,

alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universiteten och den medicinska undervisningen m. m.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare.

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 7—14 juni för deltagande i en internationell konferens i Zürich samt från och med den 15 juni till riksdagens slut för deltagande på den svenska regeringens uppdrag såsom arbetardelegat vid Internationella Arbetskonferensen i Genève.

Stockholm den 5 juni 1947.

Walter Aman.

Den begärda ledigheten beviljades.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.10 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.